

21.06.2012.

Gala informatvais ziņojums par Programmas vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

2008.gada 18.jūnijā Ministru kabinets apstiprināja Bērnu un imēnes lietu ministrijas izstrādāto Programmu vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam (turpmāk - programma), savukārt kopš 2009.gada 30.jūnija (pēc Bērnu un imēnes lietu ministrijas reorganizācijas) šīs programmas izpildi koordinēja Labklājības ministrija (Ministru kabineta 2010.gada 24.februāra rīkojums Nr. 104 „Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 18.jūnija rīkojumam Nr.343 "Par Programmu vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam"”).

Informatvais ziņojums par Programmas vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi (turpmāk – ziņojums) izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 18.jūnija rīkojuma Nr.343 "Par Programmu vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam" 4.2.apakšpunktu. Ziņojumā ir iekavāta Labklājības ministrijas un citu atbildīgo valsts pārvaldes institūciju sniegtā informācija par to kompetences ietvaros veiktajiem pasākumiem atbilstoši programmas ietvertajiem uzdevumiem un rīcības virzieniem, kā arī nevalstisko organizāciju sniegtā informācija par situācijas izvērtējumu saistībā ar vardarbību imēn. Ņemot vērā to, ka šis ir gala ziņojums par programmas izpildi, tajā ir sniegta arī vispārīgā situācijas raksturojums pārskata periodā.

1. Vispārīgā situācijas raksturojums un izmaiņi pārskata periodā

Programma ir pirmais politikas plānošanas dokuments, kas aprakstja vardarbību imēn kā plaši izplatītu problēmu, kurai nepieciešami kompleksi risinājumi.

Programmas darbības periodā – četru gadu laikā – ir notikušas būtiskas izmaiņas gan Latvijā, gan starptautiskajā līmenī, aktualizējot vardarbības imēn problēmu. Lielākā daļa pārmaiņu Latvijā nebija programmas darbības tiešais rezultāts (t.i., tieši šīs aktivitātes programmā nebija iekavētas), vienlaikus programma kalpoja par to politikas plānošanas dokumentu, kas nodrošināja atbalstu („fonu”) notiekošajam pozitīvajam pārmaiņam, tādējādi tika sasniegti gandrīz visi noteiktie programmas politikas rezultāti un darbības rezultāti (sk. 2.sadaļu).

Jūnijā, kā programma tapa brīdī, kad ne sabiedrības, ne speciālistu vidū nebija vienotas izpratnes par to, ko nozīmē „vardarbība imēn”. Visbiežāk izpratne, kas balstījās uz normatīvajos aktos lietotajiem terminiem, bija, ka vardarbība imēn ir vardarbība pret bērniem un/vai laulāto, ar kuru ir kopīga māsainiecība. Vienlaikus praksē arvien biežāk nācās saskarties ar gadījumiem, kas neiekavā šajā šaurajā izpratnē. Ar programmu tika uzsvērts, ka vardarbība imēn var norisināties starp kopdzīvē esošajiem vai bijušajiem

person m neatkar gi no laul bas nosl gšanas fakta. Šaj situ cij daudzi speci listi k noz m gu risin jumu saredz ja termina „vardarb ba imen ” defin šanu un š s defin cijas iek aušanu normat vajos aktos. Savuk rt jebk di citi ierosin jumi veikt groz jumus normat vajos aktos liel koties tika uztverti visai skeptiski, pamatojot, ka krimin lprocesa ietvaros ir pieejami visi nepieciešamie instrumenti, tai skait , lai sniegtu aizsardz bu no vardarb bas imen cietuš m person m.

1.1. Probl mu, saist tu ar vardarb bu imen , aktualiz cija starptautiskaj l men

Probl mu, saist tu ar vardarb bu imen , anal z un risin šan ir iesaist tas daž das starptautisk s instit cijas: gan ANO Sieviešu diskrimin cijas izskaušanas komiteja un ANO Sp dzin šanas nov ršanas komiteja, gan Pasaules Vesel bas organiz cija un ANO B rnu fonds UNICEF, gan ar Eiropas Padome un Eiropas Parlaments.

Eiropas Padome no 2006. l dz 2009.gadam organiz ja kampa u vardarb bas pret sieviet m, ieskaitot vardarb bu imen , apkarošanai. 2009.gad Eiropas Padomes Speci l komiteja vardarb bas pret sieviet m un vardarb bas imen apkarošanai uzs kusi darbu pie juridiski saistoša starptautiska cilv kties bu dokumenta projekta - konvencijas - sagatavošanas, lai nov rstu un apkarotu vardarb bu imen , k ar aizsarg tu un atbalst tu vardarb bas upurus un sod tu varm kas. Šo centienu rezult t ir tapusi Eiropas Padomes konvencija par vardarb bas pret sievieti un vardarb bas imen nov ršanu (CAHVIO vai Istambulas konvencija)¹, kas 2011.gada 11.maij tika atv rta parakst šanai. Gada laik šo konvenciju parakst ja 20 Eiropas Padomes valstis², k ar viena valsts – Turcija – to ratific ja.

Ar ANO aktualiz ja jaut jumu par vardarb bu pret sieviet m, 2008.gada 25.febru r ANO ener lsekret ram Banam Gimunam atkl jot pasaules m roga kampa u “UNiTE to End Violence against Women”, kuras m r is ir p rtraukt pret sieviet m v rsto vardarb bu. Saska ar ANO datiem vismaz viena no tr s sieviet m savas dz ves laik tiek piekauta, piespiesta st ties seksu laj s attiec b s vai cit di pazemota. ANO kampa a ilgs l dz 2015.gadam un šaj period pl nots sasniegt š dus rezult tus: piem t un efekt vi piem rot nacion los likumus pret jebk da veida vardarb bu pret sieviet m un meiten m; piem t un stenot multisektor lus nacion lus r c bas pl nus; pilnveidot datu uzskaiti par vardarb bas pret sieviet m un meiten m gad jumiem; veicin t sabiedr bas inform šanu; c n ties pret seksu lo vardarb bu konfliktu zon s³.

¹ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/violence/meetings_en.asp; tulkojums latviski: http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/STA/Tulkojumi_no_anglju_val/Konvencijas/Convention_on_Preventing_and_Combating_Violence_Against_Women.doc

² Alb nija, Austrija, Somija, Francija, V cija, Grie ija, Islande, Luksemburga, Malta, Montenegro, Norv ija, Ukraina Portug le, Serbija, Slov kija, Slov nija, Sp nija, Zviedrija, bijus Dienvidsl vijas Republika Ma edonija, Lielbrit nija.

³ <http://www.un.org/en/women/endviolence/index.shtml>

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

Vienlaikus Eiropas Savienības lēmējiem tiek stenotas vairākas iniciatīvas, lai apzinātu patiesos vardarbības pret sievietēm un imenīemeslus. Tādējādi, Eiropas Dzimumu līdzības institūts (EIGE) izvirzīja šādus mērķus: izveidot salīdzināmu datu bāzi ES lēmējiem un kas pieejama speciālistiem katrā dalībvalstī; izveidot sarakstu ar visu dalībvalstu šajā problēmā iesaistītajām organizācijām – NVO, krāžu centriem, patversmēm, ekspertiem, apmācītājiem, valsts institūcijām, izglītojošiem materiāliem u.c. Tāpat tiek strādāts pie Eiropas Savienības Dzimumu līdzības indeksa, tās noteikšanas kritērijiem un iekaujamiem datiem (starpsektorālā nevienlīdzība, veselība, vardarbība, laika izlietojums, zināšanas, vara, lēmumu pieņemšana, nauda, darbs).

1.2. Starptautisko organizāciju sniegtie ieteikumi Latvijai vardarbības imenīem mazināšanai

Starptautiskie standarti arvien vairāk uzsver vardarbības imenī, pret sievieti un pret bērnu atšķirību no vispārīgās vardarbības publiskajā telpā, pašit, ka ar pierastajiem administratīvajiem vai kriminālprocesuālajiem līdzekļiem nav iespējams upurī pasargāt no varmības, no kura upurī bieži ir materiāli vai psiholoģiski atkarīgs, un tiecas šo vardarbības veidu upuru aizsardzībai izveidot pašu tiesisko režīmu. Pastāv šā fragmentārs normatīvā aktusistēmā ir apliecinājusi, ka upura intereses un perspektīva nav dominājošā vardarbības gadījumā, to nomicformāla un institucionālā šaura normatīvā aktu piemērošanas perspektīva.

emotvērī šīs atziņas, gan vairāku ANO komiteju, gan Eiropas Padomes sniegtajos ieteikumos Latvijai ir izteikti pīrmetumi par nepietiekamiem pasākumiem vardarbības pret sievietēm un vardarbības imenī problēmas risināšanai, kā arī sniegtas rekomendācijas situācijas uzlabošanai, tai skaitī: datu apkopošana par vardarbības imenī izplatību, atbilstošu normatīvā aktu piemērošana, sabiedrības un speciālistu izglītošana.

1.2.1. ANO Konvencijas par jebkuru sieviešu diskriminācijas izskaušanu komiteja

ANO Konvencijas par jebkuru Sieviešu diskriminācijas izskaušanu (CEDAW) komiteja, 31.sesijas laikā (2004.gada 14.-19.jūlijā) izskatīja Latvijas apvienoto ziņojumu par konvencijas izpildi, sagatavoja ieteikumus Latvijai⁴, tai skaitī norādīja:

„55. Komiteja izsaka nožīlu, ka nav pietiekamu datu un informācijas par to, cik lielā mērī ir izplatīta pret sievietēm vīrstī vardarbība, tai skaitī par vardarbību imenī, kā arī, ka nav visaptverošu tiesību aktu par vardarbību pret sievietēm. Tīrī noraizījusies, ka tas var nozīmēt, ka vardarbība pret sievietēm, pašī vardarbība imenī, vīl joprojīm tiek uzskatīta par personisku lietu starp pīridarītāju un upurī. Komitejai rada bažas tas, ka izvarošana laulībī nav atzīta

⁴ <http://www.lm.gov.lv/text/332>

Jaunāko CEDAW ziņojumu Latvija vīlī nav iesniegusi (informācija uz 2012.gada 1.maiju). LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imenī mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

Kriminālais likums par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, un kā nav pieejami dati par šo vardarbības veidu īmen .

56. Komiteja mudina dalībvalsti nostiprināt savu datu vākšanas sistēmu, atsevišķi norādot dzimumu un informāciju par pret sievietēm vērstu vardarbības raksturu un mērogu, tai skaitā par vardarbību īmen , un iekavā šo informāciju savā nākamajā kvartālziņojumā . Savas Vispārīgās rekomendācijas Nr. 19 gaismā Komiteja mudina dalībvalsti piešķirt prioritāti visaptverošiem pasākumiem, lai risinātu jautājumu par vardarbību pret sievieti īmen un sabiedrību , kā arī atzīt, ka šāda vardarbība, tai skaitā vardarbība īmen ir sieviešu cilvēktiesību pārkāpums, kā to nosaka Konvencija. Komiteja aicina dalībvalsti pieņemt likumus par vardarbību īmen un nodrošināt, ka vardarbība pret sievietēm tiek izskatīta tiesu un sodīta. Sievietēm, kas kļuvas par vardarbības upuriem, ir jābūt iespējai nekavējoties gūt tiesisku atbalstu un aizsardzību, tai skaitā tiesas izdotas pavēles par aizsardzību un netuvošanos, kā arī būt pieejama juridiskā palīdzība. Komiteja iesaka veikt pasākumus, lai nodrošinātu pietiekamu patversmju skaitu sievietēm, kas kļuvas par vardarbības upuriem, un lai nodrošinātu, ka valsts ierīdīti paši tiesībsargājošie institūti ierīdīti, tiesu vara, veselības aprūpes sniedzēji un sociālie darbinieki pilnībā apzinās visus vardarbības veidus, kas tiek vērsti pret sievietēm, un var tūlīt uz tiem atbilstoši reaģēt. Komiteja mudina dalībvalsti kriminalizēt izvarošanu laulībā kā atsevišķu noziedzīgu nodarījumu, ierosināt tiesvedību pret likumpārkāpjiem, kā arī sniegt datus par šo vardarbības veidu īmen savā nākamajā kvartālziņojumā .”

1.2.2. ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja

ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja (CESCR) 2008.gada 7.janvārī rekomendācija E/C.12/LVA/CO/1, izvērtējot 2007.gadā iesniegto Latvijas ziņojumu⁵, izteica bažas par vardarbības īmen lielu izplatību un to, ka netiek ziņots par daudziem vardarbības pret sievietēm un bērniem gadījumiem:

„21. Komiteja izsaka bažas par lielu vardarbības īmen un citu vardarbības veidu izplatību pret sievietēm un bērniem dalībvalstī, par kuriem bieži vien netiek ziņots. Šai sakarā, komiteja ir paši noraizījusies, ka valstī nav pašā normatīva regulējuma vardarbības īmen jomā un sakarā gatavojas, lai atbalstītu no vardarbības īmen cietušos.

46. Komiteja arī rekomendē dalībvalstij pieņemt speciālus normatīvos aktus par vardarbību īmen un atzīt vardarbību īmen par krimināli sodāmu nodarījumu. Komiteja lūdz dalībvalstij sniegt nākamajā periodiskajā ziņojumā atskaiti par likumdošanas un politikas pasākumiem, ko dalībvalsts ir izdarījusi, lai mazinātu vardarbību īmen , tai skaitā cietušajiem nodrošinātu atbalstu un pakalpojumus. Komiteja arī iesaka dalībvalstij stenot sabiedrību informājošos pasākumus, lai paaugstinātu sabiedrības izpratni, un nodrošinātu apmācības

⁵ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/400/67/PDF/G0840067.pdf?OpenElement>

Jaunākais ziņojums vīnetika iesniegts (2012.gada 1.maijā datī).

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības īmen mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

likumsarg jošo iestžu darbiniekiem un tiesnešiem par vardarbības imēn nopietnu un kriminālo baltbu”.

1.2.3. ANO Konvencijas pret spīdzināšanu komiteja

ANO Konvencijas pret spīdzināšanu komitejas (CAT) 2008.gada rekomendācijās CAT/C/LVA/CO/2 Latvijai⁶ (atbildot uz 2007.gada 8.-9.novembra izskatīto ziņojumu) CAT izteica bažas par augstu vardarbības pret sievietēm un bērniem vardarbības līmeni, tai skaitā vardarbību imēn. 20.rekomendācijās ir norādīts:

“Komiteja ir ar nobažjusies, ka vardarbība imēn nav definēta valsts normatīvajos aktos un ka laulāt izvarošana netiek atzīta par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu. Komiteja izsaka nožūlu, ka statistika par vardarbību imēn valstī, kā arī statistikas dati par iesniegumiem, uzsūktos tiesvedību un piespriestiem sodiem par vardarbību imēn nebija iesniegti. Atzīstot, ka ir dažas atbalsta programmas, tais skaitā rehabilitācijas un juridiskās palīdzības sfērā, tās lielkoties nodrošina nevalstiskās organizācijas un finansējumu donori, un Komiteja izsaka nožūlu, ka valsts tieši nelīdzdarbojas šajās programmās.

Dalībvalstij ir jāpalielina pūles, lai novērstu, apkarotu un sodītu vardarbību pret sievietēm un bērniem, tai skaitā vardarbību imēn. Tai skaitā, dalībvalstij ir jāpapildina Krimināllikums ar vardarbības imēn definīciju un jāatzīst laulāt izvarošana par atsevišķu noziedzīgu nodarījumu. Valstij vajadzētu tieši līdzdarboties rehabilitācijas un juridiskās palīdzības programmās, jāsteno plašās informācijas kampaņas speciālistiem (tiesībsargājošo iestžu darbiniekiem, tiesnešiem, advokātiem, sociālās sfēras darbiniekiem), kuriem ir ciešs kontakts ar cietušajiem. Dalībvalsts tiek aicināta (...) izstrādāt rīcības plānu, lai novērstu seksuālus un uzdzimumu balstītus noziegumus.”

1.2.4. ANO Bērnu tiesību komiteja

ANO Bērnu tiesību komiteja (CRC) 2006. gada 28. jūnijā rekomendācijās CRC/C/LVA/CO/2, kas gatavotas, izvērtējot 2006. gada 16. maijā Latvijas ziņojumu⁷, izteica bažas, ka vardarbība pret bērniem ir plaši izplatīta problēma un ka vardarbība imēn bieži vien tiek uztverta kā privāta problēma. Rekomendācijās tika norādīts:

„16. Komiteja aicina dalībvalsts pārklausīties attiecībā uz statistikas datu vākšanu un atzīgti novērtē vispusīgu un aktuālo informāciju, ko dalībvalsts ir ietvērusi savās rakstiskajās atbildēs. Tomēr Komiteja pauž bažas par to, ka joprojām nav dezagrēģēti sistematizēti un visaptveroši dati, lai būtu iespējams analizēt faktorus, kas jāpaši nosaka neaizsargāto bērnu grupu situāciju.

⁶ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/406/09/PDF/G0840609.pdf?OpenElement>

Jaunākais ziņojums Vīnetika iesniegts (informācija uz 2012.gada 1.maiju).

⁷ http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/lv_crc.doc

Jaunākais ziņojums Vīnetika iesniegts (informācija uz 2012.gada 1.maiju).

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imēn mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

17. Komiteja iesaka dal bvalstij veikt pas kumus t du sistematiz tu un visaptverošu datu v kšanai un grup šanai. (...) J apsver iesp ja veikt padzi in tus anal tiskus p t jumus par b rniem, kas ir paši neaizsarg ti: par b rniem, kuri cietuši no vardarb bas, nev r bas vai sliktas iztur šan s, par ielu b rniem, par b rniem ar invalidit ti un b rniem ar paš m vajadz b m, par b rniem, kas ilgstoši atrodas iest žu apr p vai dz vo intern tskol s.

36. (...) Komiteju satrauc daudzie zi ojumi, tostarp pašu b rnu zi ojumi, no kuriem redzams, ka vardarb ba pret b rniem Latvij joproj m ir plaši izplat ta probl ma. Lai gan, k tiek zi ots, policija izmekl nopietn kos fiziskas vardarb bas un seksu l s ekspluat cijas gad jumus, kuros ir cietuši b rni, Komiteju satrauc visp r jais uzskats, ka vardarb ba m j s b tu j uzskata par personisku jaut jumu. Komiteja ar pauž bažas par to, ka tr kst sistem tiski v ktu datu, kas atspogu otu vardarb bas pret b rniem apjomu, un ka tr kst atbilstošu pas kumu un meh nismu š s probl mas risin šanai.

37. Komiteja mudina dal bvalsti:

a) pilnveidot sp k esošos ties bu aktus attiec b uz b rnu aizsardz bu pret visu veidu vardarb bu un nodrošin t sistem tisku datu v kšanu par vardarb bu pret b rniem;

b) turpin t un paplašin t valsts organiz t s izpratnes veidošanas un izgl tošanas kampa as, iesaistot taj s b rnus, un izstr d t strat iju un iejaukšan s pas kumus, lai nov rstu un apkarotu b rnu aunpr t gu izmantošanu, tostarp ieviešot skolu m c bu programmas, kuru m r is b tu uzlabot b rnu inform t bu un prasmes r koties daž dos vardarb bas izpausmju gad jumos;

c) izveidot t du efekt vu sist mu zi ošanai par b rnu aunpr t gu izmantošanu un par nev r bu pret b rniem, ko izmantotu attiec go profesiju p rst vji, b rni un sabiedr ba kopum , un nodrošin t, ka jo paši tie b rni, kuri dz vo b rnu iest d s vai cita veida alternat v s apr pes iest d s, var viegli un droši izmantot šo sist mu, un dot iesp ju p rk p jus nodot tiesai;

d) nodrošin t apr pi, piln gu fizisku un psiholo isku atvese ošanu un soci lo reintegr ciju no vardarb bas cietušajiem b rniem un

e) nodrošin t iesp ju izmantot bezmaksas valsts m roga pal dz bas t lru a l niju, tostarp pagarinot t s darb bas laiku l dz 24 stund m diennakt un izveidojot viegli iegaum jamu tr sciparu bezmaksas numuru, ko vienl dz rti var sazvan t no mobil telefona un no lauku apvidiem un att liem rajoniem, un sadarboties ar NVO uztic bas dienestiem un pakalpojumiem, kuri paredz ti b rniem rk rtas situ cij s.”

1.2.5. Eiropas Padomes Soci lo ties bu komiteja

2012.gada janv r Eiropas Padomes Soci lo ties bu komiteja, izv rt jot Latvijas nacion lo zi ojumu, public ja koment rus par Eiropas soci l s hartas 8., 16. un 17.pantu izpildi Latvij ⁸ un atzina Latvijas neatbilst bu Eiropas

⁸ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/conclusions/State/LatviaXIX4_en.pdf

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

sociālās hartas 16.pantam (imenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību).

Šajā ziņojumā tika norādīts: „Komiteja uzsver, ka 16.pants prasa, lai sieviešu aizsardzība tiktu nodrošināta gan normatīvajos aktos (nepieciešamie pasākumi un sodi varbūtēm, tai skaitā aizsardzības rīkojumi, atbilstošas kompensācijas par cietušo materiālajiem un nemateriālajiem zaudējumiem, iespējams cietušām – un organizācijām, kuras rīkojas viņu vārdā – sniegt savas lietas tiesu un pašas procedūras, veicot cietušo tiesas ekspertīzes), gan ar praksē (uzticamu datu apkopošana un analīze, apmērcības, paši policistiem, un pakalpojumi, lai mazinātu vardarbības risku un atbalstu, un rehabilitāciju cietušo). Komiteja uzskata, ka, neskatoties uz pēdējos gados pieliktiem pasākumiem, veiktie pasākumi vardarbības imenu problēmas risināšanai nebija pietiekami. Ņemamā ziņojumā Komiteja lūdz sniegt informāciju par normatīvo aktu pielietošanu, aizsargājot no vardarbības imenu. Turklāt Ņemamā ziņojumā sniegt visaptverošu aprakstu par veiktajiem pasākumiem, lai apkarotu vardarbību imenu pret sievietēm (likumdošanas un praktiski veiktie pasākumi, dati, tiesas lēmumi).”

1.3. Izmaiņas Latvijā, kas ietekmē ar vardarbību imenu saistīto problēmu risināšanu

Saskaņā ar Eurobarometer 2010.gadā 27 Eiropas valstīs veikto pētījumu “Domestic Violence against Women Report”⁹, Latvijā ir visaugstākais iedzīvotāju vardarbības pret sievietēm tolerances līmenis un tendence vājināties. Ar Latvijā veiktie pētījumi uzrāda, ka sabiedrība valdā “neziņošanas kultūra”¹⁰, kad vardarbības gadījumus, paši privātajā sfērā, reti ziņo.

Šāda sabiedrības nostāja var lielā mērā skaidrot, kādēļ Latvijā pēdējos gados, risinot ar vardarbību imenu saistītas problēmas, notiek tālā, un kādēļ citas valstīs, kuru ekonomiskā situācija ir pat sarežģītāka, bet IKP līmenis uz vienu iedzīvotāju ir zemāks (piemēram, Bulgārija, Moldova), jau pirms vairākiem gadiem veica grozījumus normatīvajos aktos, lai efektīvāk aizsargātu cietušos.

Tomēr, saskaņā ar 2010.gadu, ar Latvijā tika uzsākts darbs pie normatīvo aktu pilnveides, kur visai aktīvi iesaistījās ar nevalstiskās organizācijas.

2011.gadā spēkā stājās:

- grozījumi Kriminālkodeksa 48.pantā. Šis pants tika papildināts ar 15.apakšpunktu, kas par atbildību pastiprināšot apstākļos, kad noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudājumu, izdarījis pret personu, ar kuru noziedzīgus nodarījumus izdarījis vai pirmais vai otrreiz radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgus nodarījumus izdarījis vai ir bijis nereģistrētais laulāto

⁹ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf

¹⁰ Sk., piemēram, A.Putnina “Vardarbība un veselība” (2007)

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/vardarbiba_veselibiba.pdf

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imenu mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

attiec b s, vai pret personu, ar kuru noziedz g nodar juma izdar t jam ir kop ga (nedal ta) saimniec ba;

- groz jumi Administrat vo p rk pumu kodeksa 167.² pant “Maznoz m ga miesas boj juma t ša nodar šana”, kas dod iesp ju maznoz m gu miesas boj jumu, tas ir, miesas boj jumu, kas izrais jis slaic gas, maznoz m gas sekas, bet nav izrais jis vesel bas trauc jumu vai visp r jo darbsp ju zaud jumu, sod t administrat vi. Paredz tais sods ir naudas sods, vienlaikus š soda apm rs ir liel ks, ja p rk pums ir izdar ts pret personu, ar kuru p rk p js ir pirmaj vai otraj radniec bas pak p , vai pret laul to vai bijušo laul to, vai pret personu, ar kuru p rk p js ir vai ir bijis nere istr t s laul to attiec b s, vai pret personu, ar kuru p rk p jam ir kop ga (nedal ta) saimniec ba;

- attiec gi tika veikti groz jumi Krimin llikum , mainot paz mes, pie kur m miesas boj jums b tu uzskat ms par vieglu¹¹;

- groz jumi Krimin lprocesa likuma 7.pant un 44.pant , kas atcel priv t s aps dz bas instit tu.

V l vair ki groz jumi normat vajos aktos (Civillikum un Civilprocesa likum un saist tajos normat vajos aktos) ir izstr des proces (sk. zi ojuma 46.lpp.).

1.4. Statistiskais situ cijas raksturojums par vardarb bas imen izplat bu Latvij p rskata period

Latvij statistiku, kas var tu raksturot vardarb bas imen izplat bu, apkopo vair kas daž du nozaru iest des. K tas jau s kotn ji min ts programm , nav vienotas „vardarb bas imen ” defin cijas, ar iest žu datu v kšanas metodolo ija atš iras. Visprec z kie no pieejamajiem datiem ir tie, kuros atspogu ota cietuš un vain g saist ba (piem., radniec ba). K iepriekš jos zi ojumos¹² un p t jumos¹³, ar pašlaik ir iesp jams sniegt daž du nozaru statistiku, kas tikai aptuveni atspogu o š s probl mas izplat bu p rskata period .

Ir pieejami statistikas dati, kuri var pal dz t iez m t vardarb bas imen izplat bu p c š d m paz m m:

- Traumas vardarb bas imen d

- No vardarb bas imen cietušo personu, kuras ieguvušas traumas un v rsuš s vesel bas apr pes iest d s, skaits – sal dzin jum p c dzimuma, vecuma un saist bas ar vardarb bas veic ju;

- Noziedz gi nodar jumi, saist ti ar vardarb bu imen

¹¹ Pašlaik saska ar likumu par Krimin llikuma sp k st šan s un piem rošanas k rt bu 3.pielikum u viegli miesas boj jumi ir miesas boj jumi, kas izrais juši slaic gu vesel bas trauc jumu no 7 dien m l dz 21 dienai vai visp r jo darbsp ju nenoz m gu paliekošu zaud jumu l dz 5 procentiem (ieskaitot). Iepriekš, l dz 2011.gada 1.janv rim, vieglie miesas boj jumi bija: 1) miesas boj jumi, kas izrais juši slaic gu vesel bas trauc jumu vai visp r jo darbsp ju nenoz m gu paliekošu zaud jumu; 2) miesas boj jumi, kas nav izrais juši vesel bas trauc jumu vai visp r jo darbsp ju zaud jumu, bet rad juši tikai slaic gas, maznoz m gas sekas.

<http://www.likumi.lv/doc.php?id=50539&from=off>

¹² P rskats par b rnu st vokli Latvij 2008.gad

¹³ P t jums „Vardarb ba un vesel ba”, 2007

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

- Valsts policijas un Rīgas Pašvaldības policijas saņemtie izsaukumi par konfliktiem īpaši;

- Pie kriminālaktiem par noziedzīgiem nodarījumiem pret tuviniekiem saukto personu skaits – salīdzinājums pēc teritorijas, saistīts ar cietušo un noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju pēc KL pantiem;

- notiesātu personu skaits – salīdzinājums pēc KL pantiem, dzimuma, vecuma un piespriedes sodā;

- personu skaits, pret kuriem ierosinātas krimināllietas ir izbeigtas - pēc KL pantiem;

- cietušo personu skaits – salīdzinājums pēc KL pantiem un saistīts ar vardarbības veiciem;

- No vardarbības imēni cietušie bērni

- Bērnu skaits, kuru vecākiem ar bērniem tiesāties lēmumu atņemties bērnam aprūpes tiesības, ja konstatēta vecāku vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu;

- no vardarbības cietušo bērnu, kuriem nodrošināta rehabilitācija, skaits, un vardarbības veiciem un cietušo bērnam saistībā/radniecībā;

- Nevalstisko organizāciju sniegtā palīdzība no vardarbības imēni cietušajiem

- Nevalstisko organizāciju apkopotā informācija par no vardarbības cietušajiem, kas vērsušies pēc palīdzības.

1.4.1. Traumas vardarbības imēni d

Informāciju par traumām, kas gūtas vardarbības imēni rezultātā, var iegūt Slimību profilakses un kontroles centra (turpmāk – SPKC) datubāzē „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs par pacientiem, kuri guvuši traumas un ievainojumus” (turpmāk – reģistrs). Reģistrs ir pieejama informācija gan par netiesībām, gan vardarbības rezultātā gūtiem traumām¹⁴. Informāciju par pacientiem ar traumām un ievainojumiem reģistrā sniedz stacionārsrstniecības iestādes par hospitalizētajiem pacientiem¹⁵ (līdz 2008.gada 15.septembrim informāciju reģistrā sniedza arī ambulatorārstniecības iestādes¹⁶). Līdz ar to, izmantojot zemāk sniegtos datus, nevar izdarītoti pamatotus secinājumus par traumām vardarbības imēni d skaita pieaugumu vai samazināšanos, jo kopš 2009.gada reģistrā netiek atspoguļota informācija par pacientiem, kuri ar traumām vērsušies ambulatorārstniecības iestādēs. Tomēr ir jāvērtē uzmanība, ka neskatoties uz traumām skaita samazināšanos 2009.gadā, kad

¹⁴ Vardarbība ir iemesls aptuveni 10% no visiem reģistrā ierakstiem.

¹⁵ Saņemta informācija tiek apkopota un kodēta, atbilstoši ES IDB (*Injury Database*) rokasgrāmatas vienotajam datu kvalitātes prasībām. Pēc rokasgrāmatas rekomendācijām minimālais terminoloģijas vārds „vain gais” norāda uz to personu, kas nodarījis pacientam („cietušais”) fiziskus miesas bojājumus. Rekomendācijās ir uzsvērts, ka šī terminoloģija attiecas tikai uz traumām ievainojumu gadījumā uzskaiti, bet nenorāda uz juridiski vainīgām personām.

¹⁶ 2008.gada 15.septembra Ministru kabineta noteikumu Nr.746 „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība” 17.punkts LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imēni mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

main jusies uzskaites k r t ba, n kamajos divos gados re istr to traumu gad jumu skaits atkal pieaudzis l dz 2008.gada l menim.

Re istr tiek atz m tas traumas *p c nol ka* (net šs, t šs paškait jums, uzbrukums, cita veida vardarb ba, nenoteikts nol ks, cita veida preciz ts nol ks, nol ks nav preciz ts); cietušo un vardarb bu veikušo personu dzimums un vecums; vardarb bas *iemesls* (str ds, naudas/ pašuma nelikum gs ieguvums vai nelikum gs ieg šanas m in jums, ar narkotik m saist ts notikums, seksu ls uzbrukums, ar bandu saist ts notikums, cits preciz ts/ nepreciz ts uzbrukuma konteksts), vain g *saist ba ar upuri* (laul tais draugs/ draudzene vai partneris, vec ki, citi radnieki, apr p t ji, kam nav radniec bas saites, pazi a vai draugs, amatpersona vai likum ga vara, svešinieks, cita/ nepreciz ta saist ba).

Tab. 1. No vardarb bas cietuš s personas, kuras v rsuš s p c medic nisk s pal dz bas (no jebk da veida vardarb bas cietuš s personas un no vardarb bas imen cietuš s personas)

Vecu- ma grupa	2008.gads				2009.gads				2010.gads				2011.gads			
	Cietušie v rieši kop	no tiem, imen	Cietuš s sievietes kop	no t m, imen	Cietušie v rieši kop	no tiem, imen	Cietuš s sievietes kop	no t m, imen	Cietušie v rieši kop	no tiem, imen	Cietuš s sievietes kop	no t m, imen	Cietušie v rieši kop	no tiem, imen	Cietuš s sievietes kop	no t m, imen
Nezin ma	2	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0-4	6	5	3	2	1	1	2	1	2	0	1	1	1	3	3	1
5-9	23	4	1	0	6	0	4	1	16	1	2	0	15	2	3	0
10-14	76	2	31	5	41	4	12	0	50	3	30	4	50	2	16	2
15-19	368	12	84	15	224	5	49	9	172	6	59	8	185	4	42	2
20-24	520	19	89	26	369	10	55	22	367	13	85	41	341	5	64	20
25-29	410	5	88	37	284	5	60	31	325	4	66	32	292	7	70	37
30-34	350	15	85	34	287	7	62	20	284	18	63	29	247	13	62	25
35-39	281	11	101	39	196	5	83	21	237	9	83	39	236	12	91	47
40-44	259	13	82	31	160	8	59	22	182	13	59	34	181	15	58	26
45-49	242	14	82	36	157	9	38	15	163	10	67	27	151	13	77	36
50-54	160	12	64	25	112	13	51	17	122	7	47	27	128	12	46	24
55-59	90	11	58	21	78	5	27	9	77	16	34	14	88	15	33	22
60-64	59	7	37	15	49	4	26	11	42	4	30	16	37	7	19	8
65-69	32	7	26	9	27	2	17	6	25	1	22	8	22	4	13	4
70-74	21	4	20	9	10	2	14	3	21	3	20	10	23	2	20	14
75-79	15	2	17	5	5	3	16	7	9	4	14	6	7	1	22	9
80-84	6	1	14	6	2	0	8	4	4	0	11	6	3	1	9	7
> 85	2	0	2	0	2	0	4	0	1	0	9	4	2	1	7	5
Kop	2922/ 144		885/ 315		2012/ 83		587/ 199		2144/ 112		702/ 306		2011/ 119		653/ 289	

3807 (no tiem 459 imen)	2599 (no tiem imen 282)	2846 (no tiem imen 418)	2664 (no tiem imen 408)
---------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Avots: SPKC

Šaj tabul „no vardarb bas imen cietuš s personas” noz m , ka šie cilv ki ir cietuši no tuviniekiem (laul t drauga/ draudzenes, partnera, vec kiem vai citiem radiniekiem). Analiz jot šo tabulu, b tiski piev rst uzman bu tam, ka kopum no vardarb bas cietušo v riešu skaits, kas v rsušies p c medic nisk s pal dz bas, ir daudz liel ks, nek cietušo sieviešu skaits. Tom r, ja v riešu procents, kas cietuši imen (no tuviniekiem) ir oti niec gs (apm. 5% 2008.gad , 4% 2009.gad , 5% 2010.gad un 6% 2011.gad), tad vismaz **katra treš sieviete no vardarb bas cietusi imen , no tuviniekiem** (apm. 35% 2008.gad , 34% 2009.gad , **44%** 2010.gad un 44% 2011.gad). Savuk rt imen cietušo b rnu skaits nav no dzimuma atkar gs.

Tab. 2. Vain g saist ba ar cietušo (no tuviniekiem cietušo skaits)

		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	>85	Kop
2008	Laul tais draugs/ draudzene vai partneris	0	0	0	11	23	35	39	42	32	40	21	14	7	8	2	4	1	0	279
	Vec ki	5	3	6	7	8	4	1	0	6	3	0	2	1	1	1	1	0	0	49
	Citi radinieki	2	1	1	9	14	3	9	8	6	8	16	16	14	7	10	2	5	0	131
	Kop	7	4	7	27	45	42	49	50	44	51	37	32	22	16	13	7	6	0	459
2009	Laul tais draugs/ draudzene vai partneris	0	0	0	6	22	31	25	20	24	14	20	7	7	3	2	2	1	0	184
	Vec ki	2	1	3	2	3	0	0	2	2	1	2	3	5	0	2	2	1	0	31
	Citi radinieki	0	0	2	5	7	5	2	4	4	9	8	4	3	5	1	6	2	0	67
	Kop	2	1	5	13	32	36	27	26	30	24	30	14	15	8	5	10	4	0	282
2010	Laul tais draugs/ draudzene vai partneris	0	0	0	2	37	30	30	40	39	26	19	18	11	2	3	0	0	0	257
	Vec ki	1	0	7	11	4	1	4	0	1	2	7	3	4	0	0	0	0	0	45
	Citi radinieki	0	1	0	1	13	5	13	8	7	9	8	9	5	7	10	10	6	4	116
	Kop	1	1	7	14	54	36	47	48	47	37	34	30	20	9	13	10	6	4	418
2011	Laul tais draugs/ draudzene vai partneris	0	0	0	1	15	36	31	50	30	35	25	22	7	2	7	1	1	0	263

Vec ki	4	2	0	3	5	2	3	2	3	5	3	3	3	4	5	2	4	0	55
Citi radinieki	0	0	3	1	5	6	4	7	8	9	8	12	5	2	4	7	3	6	88
Kop	4	2	3	5	25	44	38	59	41	49	36	37	15	8	16	10	8	6	406
Kop cietuši attiec gaj vecum p rskata period	14	8	22	59	156	158	161	183	162	161	137	113	72	41	47	37	24	10	1565

Avots: Ar noteikt m slim b m slimojošu pacientu re istrs par pacientiem, kuri guvuši traumas un ievainojumus, SPKC

Izv rt jot datus par vain g saist bu ar cietušo, nepieciešams atz m t, ka liel kaj da re istr to gad jumu vardarb gi ir iztur jies laul tais draugs/draudzene vai partneris, k ar citi radinieki, vismaz k re istr ti gad jumi, kad vardarb gi ir iztur jušies vec ki. Tom r j atz m ar , ka šaj tabul dati neatspogu o situ ciju piln b , jo re istr tiek iek auts ar liels gad jumu skaits, kur nor d ta „Cita/ nepreciz ta saist ba” – 1327 gad jumi 2008.gad , 907 gad jumi 2009.gad , 781 gad jumi 2010.gad un 577 gad jumi 2011.gad . L dz ar to var pie emt, ka no tuviniekiem cietušo skaits ir liel ks, nek tabul nor d ts - tie ir sl pt s vardarb bas gad jumi, par kuriem cietušais kaut k du iemeslu d nev las atkl t apst k us, k dos trauma ir g ta.

1.4.2. Noziedz gie nodar jumi, saist ti ar vardarb bu imen

Par gad jumiem, kas saist ti ar vardarb bu imen un kas non k ties bsarg jošo iest žu redzeslok , ir pieejama inform cija no daž diem avotiem. Visliel kais cipars ir izsaukumu skaits par konfliktiem imen un vardarb giem nodar jumiem, ko sa em Valsts un pašvald bas policija. Maz ks ir ierosin to krimin llietu skaits, jo da ai no notikumiem netiek konstat ts noziedz g nodar juma sast vs, bet da a tiek izbeigti krimin lprocesa laik . Savuk rt noties jošo spriedumu ir v l maz k. emot v r , ka liel k da a policij s kotn ji fiks to notikumu paliek rpus turpm ka redzesloka, ir svar gi mekl t un att st t citus instrumentus, lai var tu rea t un str d t ar šiem “atsij tiem” gad jumiem.

Policijas izsaukumi

Valsts policija re istr inform ciju par notikumiem (izsaukumiem) Integr t s iekšlietu inform cijas sist mas apakšsist m „Elektroniskais notikumu žurn ls”. Žurn l tiek re istr ti gan telefoniski sa emtie izsaukumi, gan iesniegumi, gan no cit m iest d m sa emt inform cija. Žurn l tiek ierakst ta inform cija, balstoties uz izsauc ja telefoniski teikto, savuk rt ierodoties uz notikuma vietu, š inform cija var ar neapstiprin ties vai tas var b t viltus izsaukums.

Pēc šaj žurnālietvert s informācijas var redzēt, aptuveni cik lielu daļu sastāda tie notikumi, par kuriem ir uzsākts kriminālprocess un par kuriem ne. Notikumi, kuri paliek ārpus turpmāk policijas uzmanības loka, sastāda ievrojamo daļu. 3.tabulā ir redzami visi notikumi, kas reālisti šaj žurnāli pārskata periodā pēc konkrētā nodarījuma veida, nevis tikai notikumi, kas ir saistīti ar konfliktiem vai vardarbību starp imenes locekļiem. Vienlaikus 3.tabulā redzams, ka Valsts policija regulāri saņem izsaukumus par konfliktiem imen – dien tie ir vidēji 7-9 izsaukumi.

Tab. 3. Valsts policijā Integrētās iekšlietu informācijas sistēmas apakšsistēmā „Elektroniskais notikumu žurnāls” reālistie notikumi

Notikums	Koplaika posms no 01.01.08. līdz 31.12.11.	2010.gad			2011.gad
		Kop	Notikumi, par kuriem nav pieņemti lēmumi „Pievienots kriminālprocesam” un „Uzsākts kriminālprocess”		Kop
			skaits	% no kopējā skaita	
Cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo	608	167	126	75,45	149
Tīši miesas bojājumi (viegli, vidēja smaguma, smagi)	9854	2230	1837	82,38	2946
Izvarošana	383	91	41	45,06	82
Vardarbīga dzimumtieksmes apmierināšana	142	34	27	79,42	32
Pavešana netīklībā	304	61	44	72,14	66
Dzimumsakari ar personu līdz 16 gadiem	156	37	27	72,98	36
imenes konflikts	10195	2483	2428	97,79	3241
Noziedzīgi nodarījumi pret imeni	593	384	320	83,34	76

Avots: VP

Ja pašvaldība ir ar pašvaldības policija, tad lielākā daļa izsaukumu par konfliktiem imen Valsts policija pārāda pašvaldības policijai. 4.tabulā ir sniegti Rīgas pašvaldības pārādes apkopotie dati par izsaukumiem par konfliktiem imen, kas papildina 3.tabulā sniegto informāciju. Tādējādi var redzēt, ka laikā posmā no 2008. līdz 2011.gadam vidēji Valsts un Rīgas pašvaldības policija vidēji par konfliktiem imen saņēma vismaz 13 izsaukumus dienā. Šaj skaitā nav iekāuti izsaukumi par notikumiem, kuru rezultātā tika nodarīti tīši miesas bojājumi vai izdarīti citi smagi noziegumi.

Tab. 4. R gas pašvaldības p rvaldes apkopot inform cija par izsaukumiem par konfliktiem imen , 2008.-2011.gad

R GAS PAŠVALD BAS POLICIJA	2008			2009			2010			2011			KOP
	ar 2007	+/-	%	ar 2008	+/-	%	ar 2009	+/-	%	ar 2010	+/-	%	
salīdzinājums ar iepriekšējo periodu													
Izsaukumu skaits par konfliktiem imen	4 701	-361	-7.1%	4 563	-138	-2.9%	4 501	-62	-1.4%	3 803	-698	-15.5%	17 568
<i>t.sk. izsauc kaimi i</i>	253	-1	-0.4%	237	-16	-6.3%	231	-6	-2.5%	235	4	1.7%	956
<i>t.sk. izsauc imenes locek i</i>	1 984	-158	-7.4%	1 529	-455	-22.9%	2 163	634	41.5%	2 091	-72	-3.3%	7 767
<i>t.sk. izsauc citi</i>	228	104	83.9%	141	-87	-38.2%	90	-51	-36.2%	97	7	7.8%	556
<i>t.sk. izsauc Valsts policija vai OVB</i>	2 236	-306	-12.0%	2 656	420	18.8%	2 017	-639	-24.1%	1 380	-637	-31.6%	8 289
Gad jumu skaits, k ds no konflikta iesaist tajiem tika aiztur ts	968	-157	-14.0%	733	-235	-24.3%	794	61	8.3%	600	-194	-24.4%	3 095
Gad jumu skaits, kad imen atrad s nepilngad gie	157	46	41.4%	174	17	10.8%	347	173	99.4%	327	-20	-5.8%	1 005

Tab. 5. R gas pašvaldības p rvaldes apkopot inform cija par sa emtajiem iesniegumiem par konfliktiem imen , 2008.-2011.gad

R GAS PAŠVALD BAS POLICIJA	2008			2009			2010			2011			KOP
	ar 2007	+/-	%	ar 2008	+/-	%	ar 2009	+/-	%	ar 2010	+/-	%	
Sa emti personu iesniegumi par konfliktiem starp imenes locek iem	1 170	-240	-17.0%	890	-280	-23.9%	840	-50	-5.6%	665	-175	-20.8%	3 565
<i>t.sk. iesniedz sievietes</i>	1 015	-237	-18.9%	792	-223	-22.0%	742	-50	-6.3%	595	-147	-19.8%	3 144

Avots: RPP

R gas pašvaldības policijas sniegtajos datos interesanti ir tas, ka kaimiņi ir visai katri policijas izsaukšan (tikai apm. 5% gadījumos), kas vismaz daļi var būt skaidrojams ar sabiedrības neiejaukšanās kultūru.

R gas pašvaldības policija atlasa ar sīkku informāciju par saņemtajiem iesniegumiem, ko raksturo tajos gadījumos, kad kādai no imenes konfliktā iesaistītajai personai ir bail palikt vienatn ar vardarbīgo personu, bet pamata ierosināt kriminālprocesu nav. Šajos gadījumos tiek piemērots likuma „Par policiju” 12.pantā 10.punkts, saskaņā ar kuru policijai ir tiesības aizturēt uz rakstveida pieteikuma pamata personas, kuras atrodas mājoklī alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu reibuma stāvoklī un var nodarīt kaitējumu sev vai apkārtnējiem cilvēkiem, kā arī gadījumā, ja apkārtnējie cilvēki baidās palikt vienatn ar šo personu un ja nav cita pamata tās aizturēšanai, kā arī uzturēt tās personas policijas iestādē līdz atskurbšanai vai apstākļu

noskaidrošanai, bet ne ilgāk par 12 stundām. 5.tabulā ir redzams, ka pārsvarā (apm. 90%) šādi iesniegumi tiek saņemti no sievietēm.

Rīgas pašvaldības policijas sniegtie dati apliecina, ka pārskata periodā ir vairojams konsekvents samazinājums gan izsaukumu skaitā par konfliktiem īpašībās, gan arī aizturto personu skaitā. Valsts policijas reģistrētie izsaukumi šādu tendenci neuzrāda.

Ierosinātās krimināllietas

Emotīvā rīcība, ka kriminālsods par vardarbību īpašībās atsevišķo noziedzīgo nodarījumu nav paredzēts, praksē vardarbības īpašībās gadījumos vainīgās personas tiek sauktas pie kriminālatbildības pat dažādiem KL pantiem, emotīvā rīcībā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas veidu, iestājies sekas un citas pazīmes. Par vardarbību īpašībās var tikt uzskatīti kriminālprocesi saskaņā ar KL XII nodaļu „Nonvairīšana”, XIII nodaļu „Noziedzīgi nodarījumi pret veselību”, XVI nodaļu „Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību”, XVII nodaļu „Noziedzīgi nodarījumi pret īpašībām un nepilngadīgajiem” iekšautajiem atsevišķajiem pantiem.

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs (turpmāk – IeM IC) apkopojumus par personām, sauktām pie kriminālatbildības. Līdz 2011.gada 1.janvārim dati tika apkopoti Integrētās iekšlietu informācijas sistēmās (turpmāk – IIS) apakšsistēmā „Noziedzīgu nodarījumu reģistrs” (turpmāk – NNR), norādīt arī vainīgus un cietušus saistībā¹⁷. Savukārt no 2011.gada 1.janvāra ieviesta ekspluatācijā jauna Kriminālprocesa informācijas sistēma (turpmāk – KRASS)¹⁸. Šo izmaiņus nodziedzīgi nodarījumi, kuri reģistrēti līdz 01.01.2011. uzskatītos kriminālprocesos tika ievadīti IIS NNR, bet pēc 01.01.2011. uzskatītos kriminālprocesos – KRASS, tādēļ ne visi dati par 2011.gadu ir salīdzināmi ar datiem par iepriekšējiem gadiem. Izmantojot šo reģistru datus, var noteikt personu skaitu, kuri saukti pie kriminālatbildības par noziedzīgiem nodarījumiem pret tuviniekiem.

Jāņem vērā, ka NNR 12.rekvizītā „Attiecībā pret noziedzīgā nodarījuma upuri” (kurā ir jānorāda saistība ar upuri, proti, laulātais/-tā, partneris/-re, civils/ra/civilsievai, tēvs, mātē, patēvs, pamātē, audžutēvs, audžumtēvs, aizgādājis/-ce, aizbildājis/-ce, dēls, meita, brālēns, māsa, citi radnieki/-ce) aizpildīšana nebija obligāta. Savukārt KRASS informācijā par cietušo personu lauks „Cietušais attiecībā pret noziedzīgo nodarījumu izdarītāju personu” ir

¹⁷ Atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumu Nr. 756 „Noziedzīgu nodarījumu reģistrs” 3.pielikumam „Noziedzīgu nodarījumu izdarītāju fiziskas personas apraksts vai tiesiskās personas apraksts, kuras interesēs noziedzīgu nodarījumu izdarītāju fiziska persona”, 12.rekvizītā „Attiecībā pret noziedzīgo nodarījuma upuri” tiek fiksētas attiecības ar noziedzīgo nodarījuma upuri. Pašlaik šie noteikumi vairs nav spēkā.

¹⁸ 2010.gada 14.septembra MK noteikumi Nr.850 „Kriminālprocesa informācijas sistēmas noteikumi”. KRASS ievada arī tādus pazīmes cietušās personas vai personas, kuras nav izraisījis noziedzīgs nodarījums, un noziedzīgo nodarījumu izdarītāju personas savstarpējo attiecību raksturojums

obligāts aizpildīšanai, ja nav atzīmēts, ka noziedzīgā nodarījumā izdarītājus persona nav zinājusi.

Tāpat jāņem vērā, ka apkopotie dati pilnībā neatspoguļo reālo situāciju par vardarbības īpašībām izplatību ne tikai nepilnībā uzskaitīdams. Tas ir arī tāpēc, ka par vardarbību īpašībām nevar uzskatīt *jebkuru noziedzīgā nodarījumā* pret tuvinieku, kā arī tāpēc, ka par vardarbību īpašībām nevar viennozīmīgi uzskatīt vardarbību pret *jebkuru tuvinieku*, šeit vienlīdz būtiska pazīme ir tā, vai vardarbības veicējs dzīvo vai ir dzīvojis nedalītā saimniecībā ar cietušo personu, vai arī tiem ir bijušas neregulāras laulātības attiecības.

Tab.5. Pie kriminālbildības saukto personu skaits par noziedzīgiem nodarījumiem pret tuviniekiem (salīdzinājums pēc teritorijas)

	Personu skaits 2008.gad	Personu skaits 2009.gad	Personu skaits 2010.gad	Personu skaits 2011.gad
Rīga	83	47	36	31
Republikas pilsētās kopā	107	70	79	40
Novados kopā	320	253	176	167
Nav norādīts	2	0	25	6
Kopā	512	370	314 ¹⁹	244

Avots: IeM IC

2011.gadā pie kriminālbildības par vardarbību pret tuviniekiem sauktas 244 personas, kas ir divas reizes mazākas nekā 2008.gadā. Vislielākais samazinājums ir Rīgā un citās republikas pilsētās.

Tab. 6. Pie kriminālbildības saukto personu skaits par noziedzīgiem nodarījumiem pret tuviniekiem (salīdzinājums pēc attiecības pret nodarījuma cietušo)

	Personu skaits 2008.gad	Personu skaits 2009.gad	Personu skaits 2010.gad	Personu skaits 2011.gad ²⁰
Laulātais/-t	140	100	79	11
Partneris/-re	19	20	12	3
Civilvērs/ civilsievā	132	92	75	12
Tēvs	47	28	34	10
Māte	34	27	9	4
Patēvs	14	14	2	1
Pamāte	1	2	0	0
Audzītāvs	11	6	12	2
Audzītāme	1	0	0	0
Dēls/ audzēdēls	38	28	57	10
Meita/ audzēmeita	28	11	8	3
Māsas	9	7	2	0
Braļi	15	16	14	2

¹⁹ Kopējais personu skaits – 314 – nesakrīt ar skaitiem salīdzinājuma pēc teritorijas – 316, jo viena persona var izdarīt noziedzīgā nodarījumā vairākos veidos.

²⁰ 2011.gadā tika mainīta uzskaites sistēma – no personām, kuras sauktas pie kriminālbildības attiecībā pret nodarījuma upuri, uz cietušām personām attiecībā pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju personu. Tādējādi šajā tabulā par 2011.gadu sniegta informācija ir nepilnīga un nav salīdzinājuma ar iepriekšējiem gadiem.
LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības īpašībām mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

Vect vs/ vecm te	2	3	1	2
Mazd ls	7	10	7	1
Mazmeita	1	1	1	0
Aizbildnis / -ne	3	0	1	1
Cits (cits radnieks, kaimi š, nepaz stama persona, pazi a)	10	5	0	0
Kop	512	370	314	62

Avots: IeM IC

T pat k VEC apkopotajos datos, ar IeM IC apkopotajos datos var redz t, ka visvair k vardarb gi izturas tieši laul tie vai kopdz v esoš s personas. Vardarb gi pret radniekiem var b t ar b rni vai mazb rni.

Tab.7. Pie krimin latbild bas saukto personu skaits par noziedz gajiem nodar jumiem pret tuviniekiem (p c noziedz ga nodar juma kvalifik cijas p c KL²¹)

	Personu skaits 2008.gad	Personu skaits 2009.gad	Personu skaits 2010.gad	Personu skaits 2011.gad
KL XI noda a (noziedz gi nodar jumi pret dabas vidi, 96.-115.p.) kop	1	-	-	-
KL XII noda a (non v šana, 116.-124.p.) kop	17	11	5	7
<i>no tiem</i>	8	4	3	3
116.p. (slepkav ba)				
117.p. (slepkav ba pastiprinošos apst k os)	3	5	2	2
KL XIII noda a (noziedz gi nodar jumi pret personas vesel bu, 125.-142.p.) kop	234	184	147	80
<i>no tiem</i>	32	15	18	15
125.p. (t šs smags miesas boj jums)				
126.p. (t šs vid ja smaguma miesas boj jums)	24	27	15	20
130.p. (t šs viegls miesas boj jums)	166	126	102	31
132.p. (draudi izdar t slepkav bu un nodar t smagu miesas boj jumu)	4	10	6	9
KL XVI noda a (noziedz gi nodar jumi pret personas pamatties b m un pamatbr v b m, 143.-151.p.) kop	1	1	4	2
KL XV noda a (noziedz gi nodar jumi pret personas br v bu, godu un cie u, 152.-158.p.) kop	1	1	0	0
KL XVI noda a (noziedz gi nodar jumi pret tikum bu un dzimumneaizskaram bu, 159.-166.p.) kop	15	8	12	10
<i>no tiem</i>	2	-	5	3
159.p. (izvarošana)				
160.p. (vardarb ga dzimumtiesmes apmierin šana)	5	1	1	0
162.p. (pavešana netikl b)	5	6	4	7
KL XVII noda a (noziedz gi nodar jumi pret imeni un nepilngad gajiem, 167.-174.p.) kop	87	46	38	47
<i>no tiem</i>				

²¹ Noziedz gi nodar jumi var b t kvalific ti ar p c vair kiem KL pantiem, bet šaj tabul tas nav atspogu ots. Piem ram, ja noziedz gais nodar jums ir kvalific ts p c 130.panta 2.da as (t ši vieglie miesas boj jumi), 185.panta 1.da as (mantas t ša izn cin šana un boj šana) un 143.panta 1.da as (personas dz vok a neaizskaram bas p rk pšana), tad šaj tabul tas par d sies ail par 130.pantu. LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

174.p. (cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo)	47	40	37	46
KL XVIII nodaļa (noziedzīgi nodarījumi pret pašumu, 175.-189.p.) kop	118	83	88	66
KL XIX nodaļa (noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā, 190.-223.p.) kop	10	23	9	17
KL XX nodaļa (noziedzīgi nodarījumi pret vispārīgo drošību un sabiedrisko kārtību, 224.-256.p.) kop	6	6	2	5
KL XXI nodaļa (noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību, 257.-268.p.) kop	17	4	7	8
KL XXII nodaļa (noziedzīgi nodarījumi pret pavalsts kārtību, 269.-288.p.) kop	2	-	2	1
KL XXIII nodaļa (noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju, 289.-315.p.) kop	3	2	-	1
KL XXIV nodaļa (noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā, 316.-330.p.) kop	-	1	-	0
Kop	512	370	314	244

Avots: IeM IC

Visvairāk noziedzīgi nodarījumi pret tuviniekiem izpaužas kā fiziskā vardarbība (miesas bojājumu nodarīšana, kur dominē viegli miesas bojājumi), tomēr nereti tiek veikti arī nodarījumi, saistīti ar pašuma/ mantas bojāšanu.

No 7.tabulas redzams, ka pērkamā periodā konsekvēnts samazinājums rojams noziedzīgo nodarījumu pret personas veselību skaitā. Pie tam, 2011.gadā būtiski samazinājies vieglo miesas bojājumu skaits. Šāda samazinājuma iemesls var būt 2011.gadā spēkā stājušies normatīvo aktu grozījumi, ņemot vērā uzlikto administratīvo sodu par maznozīmīgiem miesas bojājumiem.

IeM IC sniegtie dati apliecina, ka 2011.gadā administratīvais sods par šiem nodarījumiem tika piemērots visai plaši. Pie tam, bija samērā neliels gadījumu skaits, kad lietvedība tika izbeigta, - par lielo nodarījumu daļu tika piemērots sods. (Tabulā ir sniegti dati par visiem miesas bojājumu gadījumiem, vienlaikus 167.² panta 2.daļa attiecas uz vardarbības īmeņu gadījumiem vai uz atkārtotiem vardarbības gadījumiem).

Tab. 8. Administratīvo pērkumu protokolu un pieņemto lēmumu skaits 2011.gadā

LAPK	Sastādīto protokolu skaits	Personu skaits, kam sastādīti protokoli	Izteikts brīdinājums	Piemērots naudas sods	Audzinošā rakstura piespiedu līdzekļi	Izbeigta lietvedība (LAPK 239.p)	Izteikts mutvārdu aizliegums (LAPK 21.p.)
167.² 1.daļa	841	824	8	583	11	137	32
167.² 2.daļa	234	229	2	176	-	33	10

Avots: IeM IC

Kaut gan dati par uzliktiem administratīvajiem sodiem par maznozīmīgiem miesas bojājumiem ir pieejami tikai par vienu gadu, redzams, LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības īmeņu mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

(t šs viegls miesas boj jums), 132.panta (draudi izdar t slepkav bu un nodar t smagu miesas boj jumu), 159.panta (izvarošana), 174.pants (cietsird ba un vardarb ba pret nepilngad go).

Tab.10. Noties to personu skaits

		Noties to personu skaits				Vecums (gados) ²³					Pamatsods – br v bas at emšana					Citi pamatsodi		Atbr vots no soda
		tai skait	tai skait	par vardarb bu im. ²²	tai skait	14-17	18-24	25-29	30-49	50+	L dz l gadam	1-3 gadi	3-5 gadi	Vair k par 5	Nosac ti	Naudas sods	Piespiedu darbs	
116.p. (slepkav ba) un 117.p. (slepkav ba pastiprinošos apst k os)	2008	86	7	-	-	8	24	10	31	13	1	1	7	76	3	0	0	0
	2009	66	3	-	-	2	17	11	26	10	1	2	8	53	2	1	0	1
	2010	61	9	7	3	1	0	1	4	1	0	0	0	7	0	0	0	0
	2011	52	5	5		1	10	14	20	7	0	0	4	47	1	0	0	0
118.p. (slepkav ba seviš i pastiprinošos apst k os)	2010	21	4	3	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3	0	0	0	0
	2011	10	1	0	-	0	2	2	5	1	0	3	0	7	0	0	0	0
125.p. (t šs smags miesas boj jums)	2008	190	22	-	-	8	41	30	81	30	1	25	36	35	96	1	2	0
	2009	181	19	-	-	3	44	27	82	25	2	29	32	33	87	0	1	0
	2010	166	24	28	12	0	3	3	18	4	0	4	3	4	16	0	0	1
	2011	163	24	28	-	3	38	18	70	34	3	20	24	20	95	1	0	0
126.p. (t šs vid ja smaguma miesas boj jums)	2008	119	4	-	-	11	41	21	42	4	3	14	7	5	56	5	31	0
	2009	138	5	-	-	15	43	32	40	8	1	21	5	0	59	1	53	0
	2010	153	5	20	0	1	2	1	10	6	0	4	0	0	9	0	7	0
	2011	116	5	12	-	3	34	25	46	8	5	17	4	5	43	0	42	0
130.p. (t šs viegls miesas boj jums)	2008	84	8	-	-	2	10	10	47	15	0	4	0	0	13	13	55	1
	2009	79	8	-	-	5	15	12	36	11	1	6	1	1	3	9	57	1
	2010	68	6	36	0	0	4	8	19	5	1	6	0	0	0	3	26	0
	2011	61	8	6	-	3	14	8	24	6	2	1	0	1	10	3	44	0
132.p. (draudi izdar t slepkav bu un nodar t smagu miesas boj jumu)	2008	10	0	-	-	0	1	1	5	3	1	0	1	0	5	1	2	0
	2009	11	0	-	-	1	1	0	4	5	1	3	0	0	1	2	4	0
	2010	14	1	3	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	2	0	1	0
	2011	10	1	6	-	0	0	1	4	5	1	1	0	1	2	0	5	0
159.p.	2010	20	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

²² Noziegums tika identific ts k pastr d ts imen , ja noties to personu un cietušo ir saist jusi asinsradniec ba, kop ga m jsaimniec ba vai aizg d ba.

²³ Par 2010.gadu dati par vecumu un piespriesto sodu nor d ti tikai par person m, kuras noties tas par vardarb bu imen .

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

(izvarošana)	2011	19	0	2	-	1	5	5	7	1	1	4	7	7	0	0	0	0
162.p. (pavešana netikl b)	2010	23	0	5	0	1	0	0	3	1	1	0	1	1	2	0	0	0
	2011	22	0	7	-	2	1	3	6	10	2	7	3	0	8	0	2	0
174.p. (cietsird ba un vardarb ba pret nepilngad go)	2008	35	7	-	-	0	1	4	24	6	2	3	2	0	8	0	20	0
	2009	64	6	-	-	1	1	8	49	5	1	8	2	0	17	0	36	0
	2010	56	13	56	13	0	1	6	40	9	1	1	1	0	26	1	26	0
	2011	39	7	39	-	0	1	6	31	1	2	7	0	1	18	0	11	0

Avots: TA

Ceturtdaļa (24,59 %) no visiem vardarbīgiem noziegumiem, par kuriem personas tiek notiesātas, notiek imens. Vienīgais samazinājums – par viegliem miesas bojājumiem notiesāto personu skaits – ir, kā tika minēts iepriekš, pateicoties tam, ka 2011.gadā bija ievrojams administratīvais sods to maznozīmīgo miesas bojājumu skaits.

TA nolikumu tekstiem ir manuāli atlasīti dati par cietušajiem imenes locekļiem par 2010. un 2011.gadu. 11.tabulā ir sniegta salīdzinoša informācija par kopjo cietušo skaitu un imenu cietušo skaitu. Vienlaikus jānorāda, ka kopjie dati par cietušajiem ir tikai aptuveni, jo tika ņemti no Tiesu informācijas sistēmas (turpmāk – TIS). Ir vairāki faktori, kas ietekmē objektīvu dzimumu sadalījumu un personu skaitu: TIS tiek uzskaitīti tikai tie cietušie, kuri ir lietotāji; noziedzgājies nodarījums, kuros ir iesaistītas personas, tiesvedībā cietušais var būt neviens vai vairāki bojāgājušie tuvinieki; cietušo skaits tika apkopots no tiem lietotājiem, kurus kā persona ir notiesājis pēdējais periods.

Tab.11. Cietušo un imenu cietušo personu skaits un dzimums pēc KL pantiem²⁴

KL pants	Gads	Cietušie sievietes					Cietušie vīrieši					Cietušas personas kopā	
		kop	tā skaits		imenu	kop	tā skaits		imenu	kop	tā skaits	imenu	
			mazgadā	nepilngadā			mazgadā	nepilngadā					
116.p. (slepkavība)	2010	25	0	0	4	4	13	0	0	1	1	38	5
	2011	-	0	0	2	2	-	0	0	2	2	-	4
117.p. (slepkavība pastiprināšos apstākļos)	2010	13	0	0	0	0	10	0	0	0	1	23	1
	2011	-	0	0	1	1	-	0	0	0	0	-	1

²⁴ Šie cietušie ir atlasīti no tiesu spriedumiem. IeM IC KRASS ar dod iespēju atlasīt no tuviniekiem cietušas personas, tomēr 2011.gadā, ņemot vērā, ka tā ir jauna sistēma, šajās sadaļās bija daudzas kļūdas un dati ziņojumā nav iekļauti.

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imenu mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

118.p. (slepkav ba seviš i pastipriņošos apst k os)	2010	18	0	1	2	3	19	0	0	1	1	37	4
	2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
125.p. (t šs smags miesas boj jums)	2010	53	0	0	12	12	119	1	1	14	16	172	28
	2011	-	2	0	9	11	-	0	0	17	17	-	28
126.p. (t šs vid ja smaguma miesas boj jums)	2010	34	1	0	17	18	113	2	3	1	6	147	24
	2011	-	0	0	11	11	-	2	0	0	2	-	13
130.p. (t šs viegls miesas boj jums)	2010	46	0	0	36	36	19	0	0	0	0	65	36
	2011	-	1	0	6	7	-	1	0	0	1	-	8
132.p. (draudi izdar t slepkav bu un nodar t smagu miesas boj jumu)	2010	11	0	0	3	3	7	0	0	0	0	18	3
	2011	-	0	0	6	6	-	0	0	0	0	-	6
159.p. (izvarošana)	2011	17	0	1	0	1	0	0	0	0	0	17	1
	2010	-	3	0	0	3	-	0	0	0	0	-	3
162.p. (pavešana netikl b)	2010	27	6	0	0	6	10	2	0	0	2	37	8
	2011	-	10	0	0	10	-	2	0	0	2	-	12
174.p. (cietsird ba un vardarb ba pret nepilngad go)	2010	60	34	4	21	59	47	35	12	0	47	107	106
	2011	-	21	1	1	23	-	32	1	0	33	-	56
Kop p c šiem pantiem 2010.gad		314	41	6	95	142	360	40	16	18	74	674	216
Kop p c šiem pantiem 2011.gad		-	37	1	36	74	--	37	1	19	57	-	131

Avots: TA

Tabul ir redzams, ka p d jo divu gadu laik imen tika noslepkavotas vismaz 9 sievietes, vismaz 49 tika izkrop otas, 42 – cieta no viegl kiem miesas boj jumiem.

P d jo divu gadu laik no imenes locek iem cieta ar vismaz 179 nepilngad gie, kuru p ridar t jus noties ja, t.sk. 1 nepilngad gais tika noslepkavots, 24 tika seksu li izmantoti, 154 cieta no cietsird bas un fiziskas vardarb bas.

Liel kaj da no noziegumiem pret imenes locek iem 2011.gad ir konstat ti vainu pastipriņoš i apst k i (75 gad jumi), kas attiec gi ietekm ar piespriest soda veidu un ilgumu; 30 gad jumos vainu pastipriņoš i apst k i netika konstat ti.

Analiz jot pieejamo statistiku par cietušajiem un noties tajiem dzimumu griezum , redzams, ka no vardarb bas imen cietušo vid daudz vair k ir sieviešu, savuk rt noties to vid (par slepkav b m vai miesas boj jumu nodar šanu) sieviešu skaits ir oti neliels. T , piem ram, par vardarb giem noziedz giem nodar jumiem pret imenes locek iem 2010.gad noties tas vismaz 159 personas, tai skait 28 sievietes (18%), savuk rt no 56 noties tiem LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

imenes locekliem pēc 174.panta (vardarbība un cietsirdība pret nepilngadīgo) 13 (23%) ir sievietes. Savukārt 2010.gadā no aptuveni 674 personām, kas atzītas par cietušajiem kriminālprocesa ietvaros, 216 personas ir cietušas imeni, tai skaitā, 142 (66%) sievietes; no imeni cietušām personām 103 (48%) ir bijuši nepilngadīgi.

Līdz ar to šie dati netieši apstiprina, ka no fiziskās vardarbības imeni lielkoties cieš sievietes, bet vardarbības veicji pārsvarā ir vīrieši. Emocionālā vardarbība ir sodams noziegums tikai tad, ja cietušais ir bērns; tomēr draudus izdarīt slepkavību un nodarīt smagus miesas bojājumus var uzskatīt par emocionālo (psihisko) vardarbību, jo draudi ir viens no psihiskās vardarbības veidiem un tomēr ir cietušā iebiedšana. Šādos draudus, ja tie ir izteikti imenes loceklim, var uzskatīt par emocionālo vardarbību imeni. Par draudiem izdarīt slepkavību vai nodarīt smagus miesas bojājumus pārskaita periodnotiesotā vidū ir tikai vīrieši. Tomēr jāuzsver, ka emocionālā vardarbība plašākajā nozīmē ir latentā parādība, un noties var ciest abu dzimumu imenes locekļi.

Izbeigtas krimināllietas

Būtiska ir arī statistika par to personu skaitu, pret kurām krimināllietas ir izbeigtas. Liels izbeigto lietu skaits ir tieši par 130.pantu, kur, lai kriminālietu ierosinātu, ir nepieciešams cietušās personas iesniegums²⁵. Ja nav cietušās personas pieteikuma tādā kriminālprocesā, kuru var uzskatīt tikai uz šīs personas pieteikuma pamata, kriminālprocesu nedrīkst uzskatīt, bet uzskats process ir jāizbeidz. Ierosinātā krimināllietā tiek izbeigta, balstoties uz cietušā rakstisko iesnieguma atsaukumu, kas tiek noformēts kā lēmums par atteikšanos uzskatīt kriminālprocesu. Te būtiski jāņem vērā, ka vardarbības imeni gadījumos varbūt ir liels iespējams ietekmēt tuviniekus, tādējādi nav izslēgtas, ka cietušais var rakstīt atsaukumu spiediena, draudu vai kādas citas ietekmēšanas rezultātā. Vienlaikus saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 379.panta ceturto daļu izbeigt kriminālprocesu uz izlīguma pamata nedrīkst, ja ir iegūtas ziņas, ka izlīgums panākts draudu vai vardarbības rezultātā vai izmantojot citus prettiesiskus līdzekļus.

Tab. 12. Personu skaits, pret kurām lietās izbeigtas²⁶

Krimināllikuma panti	Personu (tuvinieku) skaits, pret kurām lietās izbeigtas – IeM IC dati		Personu skaits, pret kurām lietās izbeigtas – TIS dati			
	2010	2011	2008	2009	2010	2011
116.p. (slepkavība)	-	1	3		1	2

²⁵ Kriminālprocesa likuma 7.panta otrā daļa: Par Krimināllikuma ... 130., ... 159.panta pirmajā daļā ... paredz to nodarījumu kriminālprocesu uzskatīt, ja saņemts pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums. Kriminālprocesu var uzskatīt arī tad, ja nav saņemts pieteikums no personas, kurai nodarīts kaitējums, ja šī persona sakarā ar fiziskiem vai psihiskiem traucējumiem pati nespēj stāties savas tiesības.

²⁶ Informācija no Tiesu informācijas sistēmas ir par gadījumiem, kad tiesa pieņem lēmumu izbeigt lietu, informācija no IeM IC ir par gadījumiem, kad procesa virzītājs pieņem lēmumu izbeigt kriminālietu pirms tiesas.

117.p. (<i>slepkav ba pastiprinošos apst k os</i>)	-	-	3	2	4	2
125.p. (<i>t šs smags miesas boj jums</i>)	2	2	2	3	2	4
126.p. (<i>t šs vid ja smaguma miesas boj jums</i>)	7	9	6	15	4	5
130.p. (<i>t šs viegls miesas boj jums</i>)	66 (no tiem 56 izbeigtas p c KPL 379.p.1.d.2.pkt. – izl gums ar cietušo)	42 (no tiem 37 ir izbeigtas p c KPL 379.p.1.d.2.pkt un 377.p.9.pkt. – izl gums)	75	108	103	143
132.p. (<i>draudi izdar t slepkav bu un nodar t smagu miesas boj jumu</i>)	1	6	3	3	6	7
174.p. (<i>cietsird ba un vardarb ba pret nepilngad go</i>)	5	8	1	2	4	1

Avots: TA un leMIC

paši nepieciešams atzīmēt, ka 2010.gadā tika ierosināti divi kriminālprocesi pēc KL 159.pantā pirmās daļas – izvarošana. Viena no personām, kura tika saukta pie kriminālbildības pēc šī panta, bija laulātais, otrs – civilvērs. Abi kriminālprocesi tika izbeigti²⁷. Kā var jau redzēt iepriekš no starptautisko organizāciju ieteikumiem Latvijai (1.2.sadaļā), mūsu valstij tiek piemēsta nespēja kriminālsodā laulātā izvarošanu. 2010.gada pirmās pusē periodā bija viengais, kad šādi kriminālprocesi tika ierosināti, jo Krimināllikumā izvarošanas galvenā pazīme ir tā, vai tika lietots spēks, nevis laulības fakts.

1.4.3. No vardarbības imen cietušie bērni

Datus par bērniem, cietušiem no vardarbības imen, var iegūt no bērni tiesu sniegtajiem datiem un no statistikas pārskatiem par sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošināšanu no vardarbības cietušajiem bērniem²⁸

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija (turpmāk – VBTAI) apkopojusi bērni tiesu sniegtos datus par bērni tiesu darbu. Taiskait, tiek apkopoti dati par bērniem, kas ir atņemti un atjaunojami vecākiem, pašizdalot tos gadījumus, kad bērniem ir atņemta, ja konstatēta vecāku

²⁷ Viens no ierosinajiem kriminālprocešiem tika izbeigts pēc Kriminālprocesa likuma 377.pantā otrā punkta (*izdarīt taj nodarījumu nav noziedzīga nodarījuma sastāvā*) un 392.pantā pirmās daļas, otrs – pēc Kriminālprocesa likuma 377.pantā 9.punkta (*noticis cietuš un aizdoms turēt vai apsūdzēt izlūgums tādā kriminālprocesā, kuru var uzskatīt tikai uz cietušās personas pieteikuma pamata*). KL 159.pantā pirmās daļas pēc noziedzīgu nodarījumu klasifikācijas ir smags noziegums, līdz ar to, kriminālprocesa izbeigšana pēc KPL 377.pantā 9.punkta nav pieļaujama, jo KL 58.pantā otrā daļā nosaka, ka tikai personu, kas izdarījis kriminālprocešu vai mazāk smagu noziegumu, var atņemt no kriminālbildības, ja ir izlūgums ar cietušo vai viņa pārstāvi.

²⁸ Detalizāti valsts statistikas pārskati ir pieejami Labklājības ministrijas mājas lapā

<http://www.lm.gov.lv/text/1382>

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas "Vardarbības imen mazināšanai 2008.-2011.gadam" izpildi

vardarb ba pret b rnu vai ir pamatotas aizdomas par vardarb bu pret b rnu, k ar par to personu skaitu, par kur m p rskata gad b ri tiesa, at emot b rna apr pes ties bas, inform jusi izmekl šanas iest des (policiju, prokurat ru).

Tab.13. B rna apr pes ties bu at emšana vec kiem

	At emtas apr pes ties bas, kop			no tiem at emtas apr pes ties bas, ja konstat ta vec ku vardarb ba			no tiem b ri tiesa inform jusi izmekl šanas iest des		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
M te	798	927	1082				45	43	72
T vs	619	718	879				56	69	55
Kop	1417	1645	1961	141	179	186	101	112	127

Avots: VBTAI, B ri tiesu p rskatu par darbu kopsavilkumi²⁹

Sal dzin jum ar 2009.gadu, 2010. un 2011.gad nov rojams personu, kam at emtas b rna apr pes ties bas, skaita b tisks pieaugums. Pieaug ar konstat tie vec ku vardarb bas gad jumi. Vienlaikus analiz jot pieejamos datus ilgtermi , konstat jams, ka kopš 2006.gada gan b rnu skait , gan vec ku skait , kas atlas ti p c š s paz mes, nav nov rojama stabila tendence, tas ir sv rst gs.

V l liel ks ir to ime u skaits, kur s netiek pietiekami nodrošin ta b rna att st ba un audzin šana un par kur m b ri tiesa p rskata gad inform jusi pašvald bas soci lo dienestu vai citu atbild go instit ciju – 2011.gad t du ir bijis 2061, b rnu skaits š d s imen s – 3661.

Gad jumos, kad b rns nevar atrasties sav imen un vi am tiek nodrošin ta rpus imenes apr pe, bet kontakti ar tuviniekiem v l joproj m nav v lami, b ri tiesa pie em l mumu par aizliegumu tuviniekiem tikties ar šo b rnu. 2011.gad b ri tiesa pie musi l mumu par aizliegumu satikties ar rpus imenes apr p esošu b rnu 33 person m, t.sk. m t m – 16, t.sk. t viem – 12, t.sk. – citiem tuviem radiniekiem – 3, t.sk. cit m person m, ar kuru b rns ilgu laiku dz vojis nedal t saimniec b – 2.

No prettiesisk m darb b m cietušajiem b rniem soci l rehabilit cija tiek finans ta no valsts budžeta, un l dz 2010.gadam ir pieejami dati tikai par kop jo rehabilit to b rnu skaitu dz ves viet un instit cij s, un pavado u skaitu. Savuk rt, s kot ar 2010.gadu ir pieejama ar detaliz t ka inform cija. J piez m , ka atseviš as pašvald bas sedz b rnu rehabilit ciju ar no saviem l dzek iem.

Tab.14. Soci l s rehabilit cijas pakalpojumu sa mušo b rnu skaits 2010. un 2011.gad

	Iest d s		Dz vesviet		Kop	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
B rni kop	1125	1317	1017	1419	2142	2646
t.sk. meitenes	585	682	475	628	1060	1310

²⁹ http://www.bti.gov.lv/lat/barintiesas/statistika/?doc=2430&page=LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

t.sk. no valsts budžeta l dzek iem b rni kop	1030	1077	1008	1313	2038	2390
t.sk. no valsts budžeta l dzek iem meitenes	536	557	472	622	1008	1179
t.sk. no pašvald bu budžeta l dzek iem b rni kop	95	240	9	10	104	250
t.sk. no pašvald bu budžeta l dzek iem meitenes	49	125	3	4	52	129

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

B rnu skaits, kuri sa em rehabilit ciju, katru gadu pieaug. Kopš 2008.gada, ja tiek konstat ts, ka b rnam ir nepieciešams, lai kop ar vi u soci l s rehabilit cijas instit cij uztur tos k ds vi a imenes loceklis vai persona, kas b rnu apr p , š s personas uztur šanos attiec gaj instit cij finans no valsts budžeta l dzek iem. Pieaug ar pavado u skaits.

Tab.15. Soci l rehabilit cija no prettiesisk m darb b m cietušiem b rniem (nodrošin ta par valsts budžeta l dzek iem)

Gads	Kop	no tiem instit cij		no tiem dz vesviet	Pieš irtais finans jums, Ls	
		b rni	pavado i		Pakalpojuma nodrošin šanai	Administr šanas nodrošin šanai
2003	1312	473		839	159 873	
2004	1501	560		941	180 019	
2005	1434	562		872	191 737	
2006	1615	749		866	357 698	
2007	1840	952		888	413 522	
2008	1807	870	80	937	483 676	
2009	2025	816	79	1209	586 054	
2010 ³⁰	1997	989	157	1008	768 243	74 324
2011 ²⁷	2492	1038	144	1454	743 243	74 324

Avots: LM

S kot ar 2010.gadu, soci l s rehabilit cijas pakalpojumu sniegšanu no prettiesisk m darb b m cietušajiem b rniem par valsts l dzek iem organiz nodibin jums „Latvijas B rnu fonds” instit cij s, kuru dibin t js tas ir³¹: Vidzemes re ion lais centrs „Dardedze”, kr zes centrs „Pasp rne”, Dobeles novada Soci lo pakalpojumu centrs, Zantes imenes kr zes centrs, Latgales re ion lais atbalsta centrs „Rasas p rles”, Allažu novada kr žu centrs, Talsu novada kr žu centrs.

Tab. 16. Soci l s rehabilit cijas pakalpojumu sa mušo b rnu sadal jums p c vardarb bas veidiem 2010.un 2011.gad (valsts un pašvald bu budžeta finans jums)

Soci l s rehabilit cijas	B rnu rehabilit cijas	Dz vesviet	Valst kop
--------------------------	-----------------------	------------	-----------

³⁰ Avots: Latvijas b rnu fonda Labkl j bas ministrijai sniegt inform cija

³¹ Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi Nr.1613 „K rt ba, k d nepieciešamo pal dz bu sniedz b rnam, kurš cietis no prettiesisk m darb b m”

pakalpojumu sa ņušie b rni		iest d s						
		2010	2011	2010	2011	2010	2011	
Cietušie b rni kop		1125	1317	1017	1329	2142	2646	
t.sk. imen cietušie b rni		1022	1156	776	969	1840	2125	
t.sk. p c vardarb bas veidiem	emocion la vardarb ba	Cietušie b rni kop	275	315	488	777	763	1092
		t.sk. imen cietušie b rni	264	297	361	545	625	842
		t.sk. cietuš s meitenes kop	149	171	230	375	379	546
		t.sk. imen cietuš s meitenes	143	162	180	271	323	433
	fiziska vardarb ba	Cietušie b rni kop	99	71	87	81	186	152
		t.sk. imen cietušie b rni	85	51	55	60	140	111
		t.sk. cietuš s meitenes kop	51	37	40	35	91	72
		t.sk. imen cietuš s meitenes	42	28	27	24	69	52
	seksu la vardarb ba	Cietušie b rni kop	82	51	27	41	109	92
		t.sk. imen cietušie b rni	55	26	12	16	67	42
		t.sk. cietuš s meitenes kop	57	28	22	27	79	55
		t.sk. imen cietuš s meitenes	39	17	9	11	48	28
	pamešana nov rt	Cietušie b rni kop	106	215	52	81	158	296
		t.sk. imen cietušie b rni	103	212	52	81	155	293
		t.sk. cietuš s meitenes kop	55	114	23	39	78	153
		t.sk. imen cietuš s meitenes	55	111	23	39	78	150
kombin ta vardarb ba	Cietušie b rni kop	563	665	361	349	924	1014	
	t.sk. imen cietušie b rni	515	570	296	267	811	837	
	t.sk. cietuš s meitenes kop	273	332	160	152	433	484	
	t.sk. imen cietuš s meitenes	241	285	137	121	378	406	

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

No 14.tabul ņ sniegt s inform cijas ir redzams, ka iev rojama da a (apm. 85%) b rnu no vardarb bas cieš tieši sav s imen s. Gandr z puse (apm. 45%) no visiem imen cietušajiem b rniem cieš no kombin tas vardarb bas, kas noz m , ka vi i tiek pak auti vair kiem vardarb bas veidiem.

Sal dzin jumam b tu nepieciešams min t datus par noziedz gajiem nodar jumiem pret b rniem, kas ir pieejami Valsts policijas gatavotaj ikgad j *P rskat par nepilngad go noziedz bu, cietušiem b rniem, st vokli ce u satiksm un prevencijas jom*³² un no IeM IC apkopotajiem datiem par administrat vo protokolu skaitu.

Saska ar Valsts policijas izstr d to *P rskatu par nepilngad go noziedz bu, cietušiem b rniem, st vokli ce u satiksm un prevencijas jom 2011.gad*, p rskata gad noziedz gos nodar jumos kop cietušas 19 909 personas, no t m 653 b rni, tai skait 312 ir bijuši vecum no 1 l dz 14 gadiem. No noziedz gos nodar jumos cietušajiem b rniem, z ni ir bijuši 375, no tiem 173 vecum no 1 l dz 14 gadiem, savuk rt meitenes - 278, no kur m 139 bijušas vecum gan no 1 l dz 14 gadiem.

T pat, saska ar šo VP p rskatu no cietsird bas un vardarb bas (KL 174.p.) p rskata gad cietuši 117 b rni, no t šiem miesas boj jumiem (KL 125.p. – 130.p.) – 64. 2011.gad palielin jies atseviš u seksu lo noziedz go nodar jumu skaits, kuros cietuši nepilngad gie - pavešana netikl b (KL 162.p.) – 55, izvarošana (KL 159.p.) – 15, vardarb ga dzimumtieksmes apmierin šana (KL 160.p.) – 23, dzimumsakari ar personu, kura nav sasniegusi 16 gadu vecumu (KL 161.p.) – 21.

Saska ar VP p rskatu, 2011.gad p c LAPK 172.⁴ panta „B rna atst šana bez uzraudz bas” paredz to atbild bu tika sast d ti 85 administrat v p rk puma protokoli vec kiem vai person m, kas vi us aizst j, p c LAPK 173.panta „B rna apr pes pien kumu nepild šana” – 1614 protokoli, bet tikai par š panta otro da u - par t du pašu nodar jumu, ja t rezult t b rns vecum l dz 16 gadiem izdar jis s ko hulig nismu vai lietojis narkotisk s vai psihotrop s vielas bez rstiniec bas personas nor d juma, vai atradies dz rum , vai nodarbojies ar ubagošanu – tika sast d ti 455 protokoli. P c LAPK 172.² panta „Fiziska un emocion la vardarb ba pret b rnu” 2011.gad tika sast d ti 317 administrat v p rk puma protokoli. Vienlaikus ir pieejami ar IeM IC apkopotie detaliz tie dati par sast d tjiem protokoliem par LAPK 172.² pantu (tabul ir visi gad jumi, nevis tikai imen paveiktie)³³.

Tab. 17. Administrat vo p rk pumu protokolu un pie emto l mumu skaits

LAPK	172. ² 1.da a				172. ² 2.da a			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Sast d to protokolu skaits	149	233	308	452	19	21	28	34
Personu skaits, kam sast d ti	148	232	306	445	19	19	26	30

³² http://www.vp.gov.lv/doc_upl/nepilngadigie_2010lab.doc,

http://www.vp.gov.lv/faili/relizes/2011_PARSKATS.doc

³³ J em v r , ka Valsts policijas p rskatam statistikas datus par LAPK 172.2 pantu sniedza IeM IC, bet tas bija gada s kum un uz to br di protokoli nebija piln b ievad ti inform cijas sist m . K ar policija piepras ja datus tikai par tiem protokoliem, kuros l mums ir bijis piem rot administrat vo atbild bu. Inform cijas centra sagatavotajos datos šim zi ojumam (tabula 17.) kop jo protokolu skait tika iek auti visi sast d tie protokoli neatkar go no pie emt l muma, ar tie, kuri ir apstr d ti. Šie faktori ar veido skait u atš ir bu.

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

protokoli								
Izteikts br din jums	42	60	69	110	-	2	1	1
Piem rots naudas sods	64	107	125	218	9	13	19	21
Audzinoša rakstura piespiedu l dzek i	1	-	2	1	-	-	-	-
Izbeigta lietved ba (LAPK 239.p)	5	9	13	18	4	2	4	3
Izteikts mutv rdu aizr d jums (LAPK 21.p.)	1	3	10	5	6	1	-	2

Avots: IeM IC

Vrt jot iepriekšmin tos datus par vardarb bu pret b rniem, redzams, ka p rskata period pieaudzis gad jumu skaits, kad apr pes ties bas at em aizdomu par vardarb bu d , pieaudzis rehabilit to b rnu skaits, pieaudzis sast d to administrat vo p rk pumu skaits. Tas var tu liecin t gan par vardarb bas pret b rniem apjoma pieaugumu p rskata period , gan par to, ka vardarb bas gad jumus sp j lab k atpaz t, bet varm ku sod šanai un b rnu aizsardz bai biež k izv las nevis krimin ltiesiskos, bet citus instrumentus.

Tab. 18. Noteiktais soci l s rehabilit cijas pakalpojuma kursa ilgums iest d s 2010. un 2011.gad (valsts un pašvald bu budžeta finans jums)

Gads	Kop b rni	t.sk. meitenes kop	Rehab. kurss s ks par 30 dien m		Rehab. kurss 30 dienas		Rehab. kurss 60 dienas		Rehab. kurss ilg ks par 60 dien m	
			kop	t.sk. meitenes	kop	t.sk. meitenes	kop	t.sk. meitenes	kop	t.sk. meitenes
2010	1125	585	28	19	962	480	118	75	17	11
2011	1317	682	43	19	1054	542	125	68	95	53

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

Komplekso soci l s rehabilit cijas kurss l dz 60 dien m soci l s rehabilit cijas instit cij visbiež k nodrošina b rniem, kuri cietuši no noziedz ga nodar juma, par kuru ir ierosin ts krimin lprocess. Kopum 2011.gad kompleksais soci l s rehabilit cijas kurss tika nodrošin ts 220 b rniem, kas ir visai tuvs iepriekš min tajiem Valsts policijas datiem par b rniem, kuri cietuši no noziedz gajiem nodar jumiem. Vienlaikus redzams, ka liels ir to b rnu skaits, kuriem nepieciešams ilg ks rehabilit cijas laiks.

Savuk rt konsult cijas dz vesviet liel koties tiek izmantotas visas 10, kas ir maksim lais valsts apmaks to konsult ciju skaits. Tom r liels ir ar to gad jumu skaits, kad maksim lais konsult ciju skaits netiek izmantots (piem ram, 2011.gad – 16%).

Tab.19. Sociālās rehabilitācijas pakalpojuma dzīvotiešu konsultāciju skaits 2010. un 2011.gadā

Gads	Kopbairni	t.sk. meitenes kop	Maksimālais valsts apmaksāto rehabilitācijas konsultāciju skaits (10)		Konsultāciju skaits mazākais par 10		Konsultāciju skaits lielākais par 10	
			kop	t.sk. meitenes	kop	t.sk. meitenes	kop	t.sk. meitenes
2010	1017	475	925	433	90	42	2	0
2011	1329	628	1110	529	217	97	2	2

Avots: LM, Valsts statistikas pārskati

Pieširtos sociālās rehabilitācijas pakalpojumu dzīvotiešu vai institūciju var pārtraukt vairāku iemeslu dēļ, tai skaitā pēc pašrehabilitācijas vai cita likumiskā pārstāvja iniciatīvas. Praksē ir bijušas situācijas, kad vecākiem ievieto sociālās rehabilitācijas iestādē bērnu, kurš cietis no prettiesiskās darbības grupas imenes, piemēram, vardarbības skolā, savukārt iestāde, sniedzot sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, atklāj, ka bērns, iespējams, ir cietis no vardarbības ar imeni. Vecākiem, baidoties, ka rehabilitācijas procesa laikā varētu tikt pierādījumi par vecāku vardarbību pret bērnu, var neaut, lai bērnam tiktu sniegti rehabilitācijas pakalpojumi. Ir konstatēti arī gadījumi, kad bērns likumiskais pārstāvis vairs pārtrauc sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu bērnam tādēļ, ka bērns varbūt kāpēc bērns ievietošanas krīzes centrā turpina ietekmēt bērns likumiskos pārstāvjus ar nolūku panākt bērns izemšanu no krīzes centra. Visi šādi situācijas iestādes darbiniekiem nav tiesību neaut vecākiem pārtraukt rehabilitācijas pakalpojuma sniegšanu bērnam, ja vien vecākiem nav atļauts bērns aprūpes tiesības. Lai turpmāk no šādiem situācijām izvairītos, tika izstrādāti grozījumi Bērns tiesību aizsardzības likumā, paredzot tiesības rehabilitācijas pakalpojumu sniedzējiem ar bērns tiesības atauju turpināt bērns rehabilitāciju, ja tā ir nepieciešama³⁴.

Tab. 17. Pakalpojuma pārtraukšana, pilnībā neizmantojot pieširtos sociālās rehabilitācijas kursa ilgumu

	Bērns rehabilitācijas iestādē		Dzīvotiešu		Valsts kop	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Pārtraukti bērns kop	111	131	60	218	171	349
t.sk. meitenes	68	29	25	98	100	163

34

[http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=\(Title\)=*bairni*&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=(Title)=*bairni*&SearchMax=0&SearchOrder=4)

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imeni mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

t.sk. š du pakalpojuma p rtraukšanas iemeslu d	rehabilit cija sekm gi pabeigta pirms pl not kursa beig m, b rni kop	44	43	9	20	53	63
	t.sk. meitenes	28	25	6	12	34	37
	rehabilit cijas veida mai a, b rni kop	1	15	3	8	4	23
	t.sk. meitenes	1	3	0	2	1	5
	vesel bas st vok a pasliktin šan s, b rni kop	12	5	2	0	14	5
	t.sk. meitenes	7	1	1	0	8	1
	p c paša (vec ku) iniciat vas, b rni kop	32	32	17	36	49	78
	t.sk. meitenes	20	28	9	16	29	44
	nepak aušan s rehabilit cijas pakalpojumam (aizb dzis, neiev ro pras bas), b rni kop	20	10	5	11	25	21
	t.sk. meitenes	11	1	3	3	14	4
t.sk. š du pakalpojuma p rtraukšanas iemeslu d	cits iemesls, b rni kop	2	16	24	143	26	159
	t.sk. meitenes	1	7	13	65	14	72

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

K iepriekš tika nor d ts, liel k da a b rnu (apm. 85%), kuriem tiek pieš irta rehabilit cija, cietuši no vardarb bas sav imen . Turpm kajos datos var redz t, ka liel k da a vardarb go imenes locek u ir tieši vec ki. Sal dzinot 21.tabulas datus ar 2.tabul min tajiem datiem, redzams, ka bieži vien patiesais vardarb bas veic js m ina to sl pt, jo, piem ram, 2011.gad stacion r s medic nas iest des nor d ja tikai 9 gad jumus, kad b rnam, kurš cietis no vardarb gajiem vec kiem, tika sniegta stacion r pal dz ba. Vienlaikus saska ar Labkl j bas ministrijas r c b esošiem datiem par b rnu rehabilit ciju, no vec ku vardarb bas bija cietuši vismaz 1784 b rni (tiesa, te b tu j em v r , ka droši vien ne vienm r vec ku vardarb ga r c ba izrais ja t dus vesel bas trauc jumus, ka b rnam b tu bijusi nepieciešama stacion r rst šan s).

Tab.21. Vardarb bas veic ji imen

	B rnu rehabilit. iest d s		Dz vesviet		Valst kop	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Vardarb bas (imen un rpus imenes) veic ju skaits kop	1250	1317	926	1329	2176	2646
no tiem pret meiten m	671	682	435	628	1106	1310
Vardarb bas gad jumi imen , kop	1152	1184	713	978	1865	2162
no tiem pret meiten m	605	620	351	472	956	1092

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

no tiem vardarb bas veic js	m te	488	498	214	401	702	899
	t.sk. pret meiten m	262	250	101	201	363	451
	t vs	403	451	416	434	819	885
	t.sk. pret meiten m	235	236	205	201	440	437
	aizbildnis vai audžuvec ks	165	86	22	46	187	132
	t.sk. pret meiten m	72	46	14	19	86	65
	cits m jsaimniec b dz vojošs radnieks	38	51	25	36	63	87
	t.sk. pret meiten m	21	28	13	21	34	49
	cits m jsaimniec b dz vojošs cilv ks	58	98	36	61	94	159
	t.sk. pret meiten m	15	60	18	30	33	90

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

21.tabul sniegt inform cija auj redz t, ka no vec kiem – gan t viem, gan m t m – b rni cieš visvair k. Vienlaikus ir j piev rš uzman ba v l vienam aspektam – ir pietiekami liels to gad jumu skaits, kad b rns cieš no cita m jsaimniec b dz vojoša cilv ka un rehabilit cija tiek nodrošin ta instit cij . Š situ cija nor da uz v l joproj m neatrisin to probl mu, ka vardarb bas imen gad jumos sava dz vesvieta bieži vien ir j pamet cietušajam, savuk rt varm ka turpina netrauc ti dz vot šaj m jsaimniec b . K tika min ts iepriekš, š das situ cijas rodas t d , ka aizliegums tuvoties, kas ir pašreiz j situ cij efekt v kais cietušo aizsardz bas veids, netiek pietiekami plaši piem rots. Savuk rt rpus krimin lprocesa efekt vu cietušo aizsardz bas instrumentu pat teor tiski pagaid m nav.

Tab. 22. Vardarb bas veic ji rpus imenes

		B rnu rehabilit. iest d s		Dz vesviet		Valst kop	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
Vardarb bas (imen un rpus imenes) veic ju skaits kop		1250	1317	926	1329	2176	2646
no tiem bija vardarb gi pret meiten m		671	682	435	628	1106	1310
Vardarb bas gad jumi rpus imenes, kop		98	133	213	351	311	484
no tiem pret meiten m		66	62	84	156	150	218
no tiem vardarb bas veic js	rpus m jsaimniec bas dz vojošs radnieks	13	21	11	26	24	47
	t.sk. pret meiten m	9	9	7	14	16	23
	imenes locek u pazi a	13	24	10	14	23	38
	t.sk. pret meiten m	8	14	4	7	12	21
	ar b rna izgl tošanu vai apr pi saist ta persona	19	31	122	74	141	105
t.sk. pret meiten m	11	12	38	32	49	44	

	svešs cilv ks	53	29	70	66	123	95
	t.sk. pret meiten m	38	15	35	43	73	58
	cits b rns³⁵		28		171		199
	t.sk. pret meiten m		12		60		72

Avots: LM, Valsts statistikas p rskati

Visliel kie draudi b rnam ir no paša vec kiem vai no cit m labi paz stam m person m. Vismaz k b rni cieš no svešiem cilv kiem.

Gandr z visos gad jumos no prettiesisk m darb b m abu dzimumu cietušo b rnu skaits ir aptuveni vien ds, tom r oti b tisks viena dzimuma p rsvars ir v rojams gad jumos, kad b rni cieš no personas, saist tas ar b rna izgl tošanu vai apr pi – cietušie p rsvar ir z ni. Kaut gan dati par cietušajiem no person m, saist t m ar b rna izgl tošanu vai apr pi, ir pieejami tikai par vienu gadu, šis skaits ir satraucošs. B rnu ties bu aizsardz bas likuma 72.panta 3.da ir noteikti krit riji, k das personas nedr kst str d t par b rnu apr pes, izgl t bas, vesel bas apr pes un citu t du iest žu vad t jiem un darbiniekiem, kur s uzturas b rni, k ar š likuma 20.panta 1.da ir ietvertas pras bas par oblig to apm c bu speci listiem, kuri izskata lietas, saist tas ar b rnu ties bu aizsardz bu. Tom r no 22.tabul sniegt s inform cijas redzams, ka pret b rniem personas, saist tas ar b rna izgl tošanu vai apr pi, bieži vien lieto tik smagu vardarb bu, ka trešajai da ai cietušo b rnu ir nepieciešama rehabilit cija instit cij .

Dati liecina ar par vardarb bas skol un vardarb bas vienaudžu starp izplat bu, no kuras ac mredzot vair k cieš z ni. Ar šis skaitlis ir satraucoši liels.

Dati par atk rtotu rehabilit ciju v lreiz nor da uz to, ka liel da a gad jumos cietušajiem b rniem netiek nodrošin ta pietiekama aizsardz ba no vardarb bas dz vesviet , izejot vienu rehabilit cijas kursu, t d vardarb bas gad jumi atk rtojas.

Tab. 23. Atk rtot s rehabilit cijas gad jumu skaits

	B rnu rehabilit. iest d s		Dz vesviet		Valst kop	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
B rni kop laika posm l dz 6 m nešiem	9	13	1	6	10	19
t.sk. meitenes	3	6	0	3	3	9
B rni kop laika posm l dz 12 m nešiem	9	17	3	5	12	22
t.sk. meitenes	4	6	0	2	4	8
B rni kop laika posm l dz 24 m nešiem	0	29	0	0	0	29
t.sk. meitenes	0	15	0	0	0	15
B rni kop laika posm l dz 36 m nešiem	0	10	0	0	0	10
t.sk. meitenes	0	3	0	0	0	3

³⁵ Dari pieejami tikai par 2011.gadu, par 2010.gadu b rna skolas biedri un vienaudži tikai uzskait ti ail „ar b rna izgl tošanu vai apr pi saist ta persona”.

Atkrtota rehabilitācija bērniem kopā	0	69	0	11	0	80
--------------------------------------	---	----	---	----	---	----

Avots: LM, Valsts statistikas pārskati

2011.gadā Slimību profilakses un kontroles centra speciālisti ar PVO atbalstu veica **pētījumu par Latvijas jauniešu bērnu bēgto nelabvēlīgo pieredzi**³⁶. Pētījums par bērnu bēgto nelabvēlīgo pieredzi (*angl. The Adverse Childhood Experiences (ACE) study*) ir balstīts uz ASV izstrādāto metodoloģiju.

Pētījumā atzīts, ka „šobrīd ir pietiekami daudz informācijas par bērnu bēgto traumu, jo šīs pieredzes negatīvo ietekmi ilgtermiņā uz cilvēka veselību. XX gadsimta 90.gados veiktie literatūras apskati apliecina, ka depresija, izolācijas sajūta un stigmatizācija, zema pašapziņa, zema pašcieņa, un atkarības vielu lietošana ir visbiežāk sastopamie ilgtermiņa efekti bērnu pakāšanai jebkura veida vardarbībai un atstāšanai novārt. Jaunie atzinumi norāda uz tiem pašiem efektiem, bet vēl ietver arī daudzus psihopātoloģiskus traucējumus, kā, piemēram, pašnāvības mēģinājumus, paniku, disociatīvus traucējumus, posttraumatiska stresa traucējumus un asociālu uzvedību”.

Pētījums tika veikts 5 Latvijas pilsētās, aptaujājot 2000 pilngadīgus sasnējušos jauniešus vidusskolās un profesionālās izglītības iestādēs (pētījums tika apstrādāts 1223 derīgās anketas).

Pētījuma rezultāti parāda, ka augstu bērnu bēgto nelabvēlīgās pieredzes izplatību pētījuma grupā:

- Kopumā tikai 16,9% aptaujas dalībnieku bērnu bēgto nelabvēlīgās pieredzes faktoriem.
- Bērnu bēgto fiziski sodu bēgto patstāvība ir augsta - 65,9%. Fiziskus sodus saņem salīdzinoši vienādi bieži gan zēni gan meitenes, attiecīgi 67,2% un 64,6%. Priedēkšu fizisku sodu bērni ir saņēmuši 63,2% vīriešu un 60,8% sievietes. Savukārt 21,2% sievietes un 12,6% vīrieši norāda, ka tikuši fiziski soditi, iepriekšējā dzīvē, bet 17,8% vīrieši un 19,5% sievietes tikuši rauti aiz matiem. Tikai 32,9% vīrieši un 35,4% sievietes norāda, ka fizisku sodu bērnu bēgto saņēmuši.
- Gandrīz trešdaļa (31,5%) respondentu bērnu bēgto ir cietuši no emocionālās vardarbības no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieauguša cilvēka.
- Līdz 18 gadu vecumam 16,4% respondentu ir pieredzējuši fizisku vardarbību no saviem vecākiem vai kāda cita mājās dzīvojoša pieauguša cilvēka.
- Viens no desmit respondentiem (10,3%) bērnu bēgto ir pieredzējuši seksuālu vardarbību no kāda pieauguša cilvēka, vecāka radnieka, imenes drauga vai svešinieka.
- 35,9% respondentu bērnu bēgto ir bijuši emocionāli atstāti novārt, bet fizisku atstāšanu novārt pieredzējuši 27%.
- 46,4% respondentu bērnu bēgto ir dzīvojuši imenēs, kurās ir bijusi problēma tiska alkohola vai narkotiku lietošana.
- 42,3% respondentu bērnu bēgto ir pieredzējuši, ka viņu vecāki ir bijuši šķīrušies vai ir dzīvojuši šķirti.

³⁶ <http://www.spkc.gov.lv/veselibu-ietekmejos-paradumu-petijumi/>

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imenē mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

- 12,6% respondentu b r n b pieredz juši t va vai pat va vardarb bu pret m ti vai pam ti.

- 19,3% respondentu tika piedz vojuši imenes locek u ilgstošu nom kt bu vai ar psihisku slim bu, vai pašn v bas m in jumus.

P t jum tika ar secin ts, ka respondentiem, kuriem b r n b ir piedz vots augsts kumulat v stresa l menis (ACE skal 4 - 10 punkti), iev rojami vair k p d jo 6 m nešu laik vismaz reizi ned bijušas daž das vesel bas s dz bas: galvass pes, v dera s pes, muguras s pes, nom kt ba, nervozit te, aizkaitin m ba, reibo i, gr t bas iemigt, gr t bas koncentr ties.

2011.gad tika veikts v l viens p t jums, ko nodibin jums „Centrs Dardedze” veica projekta „M ja bez vardarb bas ikvienam b rnam” ietvaros - p t jums „Mazu b rnu ties bu aizsardz bas sist mas izv rt jums” (A.Putni a, Z.Linde)³⁷, kur paša uzman ba tika piev rsta b rniem vecum l dz tr s gadu vecumam. Šaj p t jum tika izmantotas kvalitativas, nevis kvantitativas metodes. P t jum tika uzsv rtas ar vair kas probl mas, saist tas ar vardarb bas atkl šanu un rehabilit cijas nodrošin šanu, tai skait :

- Savas zin šanas par vardarb bas nov ršanu speci listi v rt k **teor tiskas**. T pat speci listi atz st, ka tr kst jau ieg to zin šanu att st šanas un izaugsmes iesp ju, gad jumos balst tas zin šanu apg šanas metodes, kur daž du nozaru speci listi sadarbotos. Joproj m nav att st ts starpinstit ciju sadarb bas un komandas darbs vardarb bas nov ršan . Iesaist t m instit cij m tr kst zin šanu par katras iesaist t s puses darb bu, dokumentu apmai u, atseviš u instit ciju r c bu vardarb bas nov ršan .

- Speci listiem ir atš ir ga vardarb bas un to veidu **izpratne**. Vairum gad jumu ar vardarb bu tiek saprasti t di vardarb bas gad jumi, kuru rezult t ir sniegta soci l rehabilit cija. Atbild bas dele šana kr zes centriem un valsts finans jumam auj taup t viet jo instit ciju l dzek us, ta u sad rdzina atpaz šanas procesu un var izr d ties neefekt vs un b rnam nepiem rots risin jums konkr tai situ cijai. Tas veicina neefekt vu l dzek u izmantošanu un ne auj izv rt t, k da veida pal dz ba b rnam ir visvair k nepieciešama.

- Ir sarež ta **vardarb bas atpaz šana** un pier d šana imen s, kas netiek klasific tas k nelabv l gas un r ji rada b rna audzin šanai un augšanai labv l gas imenes iespaidu.

- Speci listi nor da, ka **tr kst krit riju un praktisku zin šanu**, k atpaz t vardarb bas gad jumus, kas v rsti pret maziem b rniem. To augst k s izgl t bas programmu saturos, kas gatavo potenci los vardarb bas atkl šanas un nov ršanas speci listus – topošos pedago ijas, psiholo ijas, medic nas speci listus un policijas darbiniekus-, nav pietiekam apjom iek auti kursi vai t mas, kas apm c tu gan vardarb bas atpaz šan , gan b rnu ties bu aizsardz b , vai ar ieg t s zin šanas ir praktiski gr ti pielietojamas.

³⁷ <http://paligsvecakiem.lv/kampana/>

K **risin jums** š d situ cij ir tiek pied v ta kop gu vadl niju un apm c bas programmu vardarb bas atpaz šanai izstr de un organiz šana, paši b rna augšanai un audzin šanai nelabv l gu apst k u atpaz šanai ar uzsvaru uz agr nu vecumposmu, medic nas speci listiem, soci lajiem darbiniekiem, izgl t bas iest žu darbiniekiem, policijas un Valsts prob cijas dienesta darbiniekiem.

1.4.4. Nevalstisko organiz ciju sniegt pal dz ba no vardarb bas imen cietušajiem

Nevalstisko organiz ciju sniegt inform cija par p rskata period nodrošin to pal dz bu no vardarb bas imen cietušajiem ir oti daudzveid ga un bieži vien nepiln ga, vienlaikus t ir oti b tisks avots vardarb bas imen pret sieviet m izzin šan .

Resursu centrs sieviet m „Marta” (turpm k – centrs „Marta”) nodrošina bezmaksas juridisko un psiholo isko pal dz bu imenes vardarb b cietušaj m sieviet m. Š s organiz cijas apkopoto inform ciju var uzskat t par vienu no b tiskajiem avotiem vardarb bas imen pret sieviet m probl mas izzin šan , jo t atspogu o to sieviešu skaitu, kuras cietušas no sava laul t vai partnera vardarb bas. Vienlaikus ir j em v r ar ierobežojumi – sniegt s pal dz bas apjoms tieš m r ir atkar gs no organiz cijai pieejamiem resursiem.

Centrs „Marta” atrodas R g , tom r taj p c pal dz bas v ršas sievietes no visas Latvijas. T , piem ram, 2010.gad 61% sieviešu, kas sa mušas pal dz bu centr , ir R gas iedz vot jas (2009.gad - 49%), 31% dz vo cit s Latvijas pils t s (2009.gad – 36%), 8% dz vo Latvijas lauku rajonos (2009.gad - 15%).

2010.gad centra „Marta” juristi sniedza pal dz bu 208 sieviet m (tai skait š m klient m centra juristi snieguši 362 konsult cijas kl tien un 515 ar t lru a vai e-pasta starpniec bu; sagatavoja 349 juridiskos dokumentus; nodrošin ja cietušo sieviešu p rst v bu policij , b ri ties s un ties s 94 reizes; centra psiholo e sniegusi 259 konsult cijas 85 sieviet m, k ar veica 8 psiholo isk s izp tes un sagatavoja atzinumus).

2011.gad centr „Marta” pal dz bas ir sniegta 330 sieviet m, no kur m 289 sievietes v rs s centr „Marta” pirmo reizi, 187 sievietes cietušas no vardarb bas imen (tai skait juristi ir snieguši 225 konsult cijas kl tien , un 398 konsult cijas ar t lru a un e-pasta starpniec bu; ir sagatavoti 241 juridiskie dokumenti, k ar nodrošin ta cietušo sieviešu p rst v ba policij , b ri ties s un ties s 52 reizes).

Sal dzinot ar 2008.gadu, kad pal dz ba tika sniegta 135 sieviet m, piepras jums p c jurista bezmaksas pal dz bas ir b tiski pieaudzis. Centrs „Marta” nor da, ka min tie skait i netieši liecina par ekonomisk s kr zes ietekmi uz vardarb bu imen un to, ka cietušaj m sieviet m aktu l ka k st pal dz ba, kas tiek sniegta bez maksas. Vienlaikus šie dati var liecin t par to, ka arvien vair k sieviešu uzzina par centra „Marta” sniegtajiem pakalpojumiem.

Tab. 24. Centra „Marta” sniegt palīdzība

	Sniegt palīdzību sievietēm kopā	Cietušais no (konkrēts vardarbības veids zemāk)					Vardarbības veids			Cietušo sieviešu b rni	
		emocionāls vardarbības	fiziskais vardarbības	ekonomiskais kontroles	Seksuālais vardarbības	vajāšanas	laulātais	partneris	no tiem bijušais laulātais/partneris	ar cietānot va/ pat va vardarbības	redzēja vardarbīgo izturšanos pret mti
2009	248	93%	82%	39%			76%	24%	26%	44%	30%
2010	208	88,5%	84,6%	30,8%	23,1%	26,9%	85%	15%		36%	36%

Avots: Resursu centrs sievietēm „Marta”

Centra apkopotā informācija liecina, ka liela ietekme uz vardarbību imenī ir dažāda veida atkarība, piemēram, 2010.gadā 50% no cietušajām sievietēm norādīja, ka vardarbības veids ir atkarība no alkohola lietošanas, 7,7% - no narkotiku lietošanas, 11,5% - no azartspēlēm.

84,6% no cietušajām sievietēm par piedzīvoto vardarbību ir informējušas savus radniekus (2009.gadā - 96%) un 90,9% gadījumos radnieku atbilde ir bijusi pozitīva (2009.gadā - 87%), līdz ar to secināms, ka vislielāko atbalstu cietušajai sievietei var sniegt tieši tuvinieki.

73,1% no cietušajām sievietēm, kurām centrs „Marta” sniedza palīdzību 2010.gadā, ir vērsušās pie policijas (2009.gadā - 64%). 42,1% no viņām novērtēja policijas atbilstošību pozitīvi (2009.gadā - 33%), savukārt 47,7% cietušo novērtēja policijas atbilstošību negatīvi (2009.gadā - 38%), bet 10,5% - kā noraidošu (2009.gadā - 29%). Šie dati liecina, ka joprojām būtiska problēma efektīva vardarbības cietušo aizsardzībā ir tieši policijas atbilstošība, kas kopumā ar vairo cietušo neticību iespējai kļūst draudīgāka izrauties no vardarbīgām attiecībām. Vienlaikus kļūst pozitīvu tendenci var atzīmēt, ka pie cietušo vērtējuma policijas darbinieku noraidošā atbilde ir būtiski samazinājusies.

Krzes centra b rniem un sievietēm „M rās centrs” (turpmāk - „M rās centrs”) m rās ir sniegt slauģu sociālo, psiholoģisko, sociālpedagoģisko un medicīnisko palīdzību krzes situācijā nonākušām b rniem un sievietēm ar nepilngadīgiem. "M rās centr" uzņem b rnu vecumā no 3 līdz 18 gadiem un sievietes ar nepilngadīgiem b rniem no 3 līdz 18 gadiem un sievietes ar nepilngadīgiem b rniem no 1 gadu vecuma ar noteikumu, ka m tē pastāvīgi r pjas par b rnu.

Sieviete ar b rnu var saņemt palīdzību, ja sievietes imenī ir akūta krze (imēne izlikta no dzīvības, palikusi bez iztikas līdzekļiem, nelaimes gadījumi imenī); sievietei ar b rnu/iem pie atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas slauģi (ne ilgāk kā 6 mēneši) nav kur dzīvot; sieviete un/vai viņas b rns/i cietuši vardarbībā.

Pēc „Miras centra” sniegt s inform cijas aptuveni 20% gad jumos ir bijušas aizdomas, ka sievietes, kur m tika sniegta pal dz ba, ir cietušas no seksu l s vardarb bas. Tom r tas nav bijis iest šanas iemesls kr zes centr , sievietes šo inform ciju ir atkl jušas konsult ciju gait , bet nav v l juš s v rsties ties bsarg još s iest d s, jo piedz vot vardarb ba ir bijusi no partnera, draugu vai radnieku puses.

Tab.25. Kr zes centra „Miras centrs” sniegt pal dz ba no vardarb bas cietuš m sieviet m ar b rniem

Iest šan s iemesls	Klientu skaits		
	2008	2009	2010
Vardarb ba dz vesviet	26	31	27
t.sk. emocion la	11	14	4
t.sk. fiziska	15	17	23

Avots: Kr zes centrs „Miras centrs”

Kr žu un konsult ciju centrs „Skalbes” (turpm k – centrs „Skalbes”) sniedz pal dz bu cilv kiem, kuri atrodas kr zes situ cij s, tai skait , cieš no vardarb bas. Centrs „Skalbes” nodrošina bezmaksas kr zes t lru a 67222922 darb bu (diennakts kr zes t lru a pakalpojumi); kl tienes psihologa un jurista konsult cijas; soci l s rehabilit cijas pakalpojumu vardarb b cietušajiem b rniem.

Tab.26. Centra „Skalbes” sniegt pal dz ba

Gads	Konsult cijas kop	not m sakar ar pašn v bas m in jumu vai dom m	not m sakar ar				
			vardar b bu imen	paša vardarb gu uzved bu	seksu lo vardarb bu	fizisko vardarb bu	cita veida vardarb bu
2008	Pa t lruni – 3408 (konsult cijas)	341			37	166	270
2009	Pa t lruni – 1600 (konsult cijas)	162			15	102	185
2010	Pa t lruni – 2875 (konsult cijas)		202	33			
2008	Kl tien – 614 (klienti)	43			24	108	170
2009	Kl tien – 421 (klienti)	39			17	110	163
2010	Kl tien par piedz voto vardarb bu – 19 (klienti)			2			
2011	Pa t lruni – 5818 (konsult cijas)	402			42	190	305

Avots: centrs „Skalbes”

Par 2011.gadu ir pieejami ar dati par imenes kr zes centra „M lgr vis” (turpm k- KC) sniegto pal dz bu. KC nodrošina diennakts soci l s

rehabilitācijas un psiholoģiskās palīdzības pakalpojums dažādos krāsojumos situācijās, nonākot sievietēm un sievietēm ar bērniem. Uzturēšanas laiks KC ir 3 mēneši, izņemuma gadījumos uzturēšanas termiņš var tikt pagarināts līdz 6 mēnešiem. 2011.gadā palīdzība KC tika nodrošināta 26 pilngadīgām sievietēm un 25 bērniem, tai skaitā 17 sievietēm un 17 bērniem, kuri cieš no vardarbības imēniem.

Vertējot nevalstisko organizāciju sniegto informāciju redzams, ka stacionārie pakalpojumi nav plaši pieprasīti vai pietiekami nodrošināti, vienlaikus plaši izmantoti arī pakalpojumi kā juridiskās konsultācijas un psiholoģiskā palīdzība.

1.5. Secinājumi par vardarbības imēniem izplatību Latvijā

1. Dažādas starptautiskās organizācijas jau ilgus gadus pārrēķina Latvijai to, ka vardarbības imēniem problēma netiek pietiekami risināta. Pat 2012.gada sākumā Eiropas Padome atzina, ka Latvija neveic pietiekamus pasākumus vardarbības pret sievietēm un vardarbības imēniem mazināšanai.

2. Praksē kriminālprocesa ietvaros cietušās personas nesāņem pietiekamu aizsardzību – drošības līdzekļi tiek piemēroti reti, liela daļa kriminālietu tiek izbeigta, tai skaitā noslēdzot izlīgumu, kas patstāvīgi sevi nenozīmē, ka problēma ar vardarbīgām attiecībām imēniem tiek atrisināta. Tādējādi samazinās iedzīvotāju ticība pozitīvajam iznākumam, iesaistot policiju. Tas var būt šķaidrojums tam, kāpēc pārkāpuma periodā katru gadu mazinās gan aizturto personu skaits, gan ierosināto kriminālietu skaits. Vienlaikus ārkriminālprocesa iespējas pasargāt cietušo no atkārtotas vardarbības ir ļoti minimālas.

3. Palīdzības un rehabilitācijas iespējas no vardarbības cietušām pilngadīgām personām lielkoties ir atkarīgas no nevalstisko organizāciju iespējām. Nepilngadīgajiem pieejama no valsts budžeta līdzekļiem apmaksāta rehabilitācija nepiedāvā kompleksos risinājumus bērniem aizsardzībai no vardarbības imēniem ilgtermiņā.

4. Pieejamie statistikas dati, kaut gan bieži vien nepilnīgi, ļauj izsecināt, ka vardarbība imēniem Latvijā ir izplatīta un visvairāk no tiem cieš sievietes un bērni. Aptuveni 85% no visiem fiksētiem vardarbības gadījumiem pret bērniem un 40% no vardarbības gadījumiem pret sievietēm notiek imēniem. Ceturtdaļa no visiem vardarbības noziegumiem (slepkavības un fiziska vardarbība), par kuriem personas tiek notiesātas, notiek imēniem. Turklāt, sievietes un bērni lielkoties cieš no saviem vistuvākajiem cilvēkiem – pret sievietēm vardarbīgi izturas dzesbiedri, pret bērniem – vecāki. Pēdējo divu gadu laikā imēniem tika noslepkavotas vismaz 9 sievietes un vismaz 49 tika izkropototas.

5. Neskatoties uz dažādu pozitīvu tendenciju pārkāpuma periodā, ir arvien mazāk pazīmes, kuras norāda uz to, ka vardarbība imēniem ir latentā parādība un tās risināšanai var būt daudz plašāki nekā uzrādītie dati:

- stacionārs veselības aprūpes iestāžu apkopotie dati liecina, ka no vardarbības noveciem ciešotie neliels bērnu skaits (103 bērni pēdējā periodā), savukārt dati par no prettiesiskām darbībām cietušo bērnu rehabilitāciju norāda, ka vairāk nekā 80% bērnu no vardarbības cietuši savā ģimenī, lielākoties noveciem (pēdējā periodā rehabilitāti 8321 bērni). Tādā veidā, personas, kas vēlas pēc medicīniskās palīdzības, bieži vien nenorāda patieso vardarbības veidu;
- rehabilitācija pārtraukšana pēc pašrehabilitācijas bērna vai viņa vecāku iniciatīvas ir biežāks rehabilitācijas pārtraukšanas iemesls. Tādā veidā būtībā gadījumi, kad vecāki nav ieinteresēti, lai bērns rehabilitāciju turpinātu;
- katru dienu policija saņem vidēji 13 izsaukumus par konfliktiem ģimenī, kriminālprocesu tiek ierosināts tikai apm. 3% gadījumos, otrs biežāks risinājums – vainago personu aiztur uz laiku līdz 12 stundām, jo nav konstatēts noziedzīg nodarījuma sastāvs vai cietušais atteicies rakstot iesniegumu;
- pēdējo divu gadu laikā tika ierosināti aptuveni 346 kriminālprocesi par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudājumu pret tuviniekiem, no tiem 149 kriminālprocesi tika izbeigti (lielā daļā, noslēdzot izlīgumu);
- seksuālās vardarbības gadījumi var būt vislatentākie, tikai nelielam gadījumu skaitam nonākot tiesībsargājošo iestāžu redzeslokā. Par seksuālās vardarbības gadījumiem 2010. un 2011.gadā policija kopumā ir saņēmusi 173 izsaukumus; 22 personas tika sauktas pie kriminālatbildības par noziegumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību (KL 159.-166.pantī) pret tuvinieku; 15 personas tika notiesātas par šiem noziegumiem pret tuviniekiem; par cietušo kriminālprocesa ietvaros atzītas 20 personas, kas bija cietušas no tuviniekiem. Vienlaikus sociālā rehabilitācija tika sniegta vismaz 201 no seksuālās vardarbības cietušajiem bērniem (te būtībā jāņem vērā, ka vismaz daļā bērnu, kuri cietuši no kombinētas vardarbības, arī ir cietuši no seksuālās vardarbības). Pēc krāpju centru sniegtas informācijas aptuveni 20% no vardarbības cietušo sieviešu, kuras vēlas pēc palīdzības, var būt cietušas arī no seksuālās vardarbības.

6. Šajā situācijā jāpašiemiezmējas savlaicīgas preventīvas nepieciešamība, kā arī instrumenti, kas ļauj nodrošināt cietušajiem drošību pirms kriminālprocesa. Savlaicīgu preventīvu var sasniegt, iesaistot dažādu institūciju speciālistus gan valsts, gan pašvaldību līmenī, sākot ar medicīnas darbiniekiem, kuri veic regulāru jaundzimušo patērētāju un tālāk iesaistoties labi apmācītiem pedagogiem un sociālajiem dienestiem. Kā rādītājs tam, ka preventīvas pasākumi stiprinās, ieviešana ir savlaicīga un efektīva, bet smagu vardarbības gadījumu pret bērnu skaits mazinās, būtībā tas, ka samazinās vecāku atņemto aprūpes tiesību skaits un bērnu rehabilitācijas gadījumu institūciju skaits, bet palielinās dzīvības rehabilitācija. Vardarbības pret pieaugušajiem gadījumu samazinājumu vai pieaugumu būs iespējams objektīvi vērtēt, ja joprojām spēkā grozījumiem normatīvajos aktos, kas paredz efektīvu cietušo aizsardzības mehānismus.

2. Programmas m r u, politikas rezult tu un darb bas rezult tu sasniešanas izv r t jums

Programmas izv r t tais m r is ir: „Veikt ar vardarb bu imen saist to nodar jumu nov r šanu, pan kot to skaita un izrais t s negat v s ietekmes mazin šanu”. T tad, paša uzman ba programmas ietvaros tika piev rsta tieši prevencijai, plaš kas sabiedr bas un speci listu izgl tošanai. Iepriekš min tie statistikas dati liecina, ka p rskata period pieaudzis gad jumu skaits, kad vardarb bu atpaz st un, ja iesp jams, sniedz rehabilit ciju vai cita veida atbalstu, bet samazin s to gad jumu skaits, kad tiek iesaist tas ties bsarg jošas iest des. Situ cij , kad sabiedr bas tolerance pret vardarb bu imen ir visai augsta, bet speci listu zin šanas p c vi u pašu nov r t juma ir dr z k teor tiskas, par pan kumu var uzskat t atkl to vardarb bas gad jumu skaita pieaugumu, kas liecina par to, ka vardarb bu sp j atpaz t. L dz ar to, var tu uzskat t, ka programmas izv r t tais m r is tika sasniegt.

Programm tika defin ti politikas rezult ti - uzskait tas t s p rmai as, kas atbilstoši defin tajam m r im ir sagaid mas: liel ka sabiedr bas izpratne par vardarb bas imen probl mu un par konfliktu risin šanu nevardarb giem veidiem, speci listu izpratnes uzlabošan s, statistikas datu pieejam ba, iesp jas sa emt kvalitāt vus rehabilit cijas pakalpojumu, efekt vs tiesiskais regul jums.

Pašlaik tr kst inform cijas, kas autu izm r t, k das un cik liel m r p rmai as ir notikušas, paši tajos jaut jumos, kas attiecas uz sabiedr bas un speci listu izpratni. Ac mredzam kas p rmai as p rskata period ir attiec b uz statistikas datu par vardarb bas imen gad jumiem pieejam bu un tiesisk regul juma pilnveidi, t tad, tie ir rezult ti, kas viscieš k m r ir atkar gi no valsts p rvald str d jošajiem un kuru sasniegšanai visbiež k nav nepieciešami papildus budžeta l dzek i. Vienlaikus t s ir t s lietas, kuras ir iesp jams paveikt sal dzinoši vis tr k, savuk rt sabiedr bas izpratnes un attieksmes mai ai b tu nepieciešams ilg ks laiks.

Defin tos programmas darb bas rezult tus konstat t ir viegl k – no 6 defin tajiem rezult tiem 4, t.i. liel k da a, tika sasniegta:

- tika stenoti izgl tojošie un informat vie pas kumi iedz vot jiem un speci listiem ar m r i sniegt zin šanas par vardarb bas imen izpausmes daž d m form m, r c bu, saskaroties ar vardarb bu, un daž d m pal dz bas form m;
- tika nodrošin ta apm c ba un konsult cijas par pozit vu attiec bu veidošanu starp imenes locek iem;
- tika apkopoti dati par vardarb bas imen izplat bu Latvij , ar p t jumu pal dz bu apzin ti vardarb bas imen daž di aspekti;
- tika izv r t tas past voš s tiesisk s normas, kas attiecas uz nodar jumiem, saist tiem ar vardarb bu imen , un veiktas nepieciešam s izmai as efekt vai vardarb bas imen mazin šanas politikas stenošanai.

Divus darb bas rezult tus – „nodrošin ta m r tiec ga valsts instit ciju un sabiedrisko organiz ciju sadarb ba vardarb bas imen mazin šanas jom ” un „no vardarb bas imen cietušajiem un vardarb bas veic jiem tiek pied v ta LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

vi u vajadz b m atbilstoša pal dz ba” - var tu uzskat t par da ji sasniegtiem, jo ies ktie pas kumi v l nav pabeigti, bet, tuv kajos gados tos stenojot, tie ar var tu tikt sasniegti.

P rskata period programm iek auto pas kumu stenošana visos r c bas virzienos p rsvar bijusi veiksm ga. No kopum 16 pas kumiem nemaz netika stenoti 3 pas kumi, 2 pas kumi da ji izpild ti. Pas kumi ir stenoti paredz tajos termi os, turkl t p rskata period tika stenoti ar citi noz m gi pas kumi, kas veicin ja programmas m r u sasniegšanu. Turpm kie uzdevumi vardarb bas imen mazin šanai ir iek auti imenes valsts politikas pamatnost dn s 2011.-2017.gadam³⁸ un r c bas pl n „ imenes valsts politikas pamatnost d u 2011.-2017.gadam” stenošanai 2012.-2014.gadam³⁹.

1.r c bas virziens – vardarb bas imen atpaz šana

Š r c bas virziens m r is ir apzin t situ ciju par vardarb bas imen izplat bu Latvij , nodrošin t probl mas risin šan iesaist to speci listu pietiekamu zin šanu l meni, pilnveidot tiesisko regul jumu efekt vai vardarb bas imen mazin šanas politikas stenošanai.

R c bas virziens ietvaros stenoti š di pas kumi: statistikas datu apkopošana (apkopot 6 instit ciju sniegtie dati, sk. zi ojuma 1.4.sada u), p t jumu veikšana (veikti 2 p t jumi), speci listu apm c ba (apm c ti vair k nek 4500 speci listi, kas str d ar imen m un b rniem), vadl niju izstr de (1 vadl nijas), izstr d ti normat vo aktu groz jumu projekti (2 likumprojekti ar vair kiem saist tiem likumprojektiem), veikti groz jumi normat vajos aktos (3 likumos).

Netika izpild ts pas kums 1.5. par suprev zijas nodrošin šanu speci listiem – l dzek u tr kuma d ; form li netika izpild ts uzdevums 1.6. par informat vo zi ojumu par nepieciešam bu veikt groz jumus normat vajos aktos, bet uzdevuma m r is tika sasniegts ar citiem l dzek iem; netika izpild ts uzdevums 1.7 (skaidrojumu par neizpild šanas iemesliem sk. zem k).

P t jumi situ cijas apzin šanai (uzd. 1.2.)

2008.gad VM veica 1 p t jumu par aspektiem, saist tiem ar vardarb bu un alkohola lietošanu „P t jums par alkohola lietošanu saist b ar traumatismu un vardarb bu”, t d j di ieg stot inform ciju par vardarb bu sabiedr b un imen , kas notikusi alkohola lietošanas rezult t⁴⁰. Galven s p t jumu atzi as ir š das:

- P d jo divu gadu laik no tuvu cilv ku fizisk s vardarb bas cietuši 8% iedz vot ju.

³⁸ <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=3583>

³⁹ <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40251822>

⁴⁰ Vesel bas ministrijas Sabiedr bas vesel bas strat ijas ieviešanas r c bas programmas 2004.-2010.gadam ietvaros; programma apstiprin ta ar 2004.gada 9.marta Ministru kabineta r kojumu nr.150. LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

- Biež k vardarb bu p rcietuši tie, kuri ir prec jušies, bet dz vo š irti, k ar tie, kuri nekad nav bijuši prec jušies.
- Liel ka iesp jam ba, ka vardarb ba notiks imen s, kur s kop dz vo liels skaits pieaugušo (vair k k divas personas).
- Past v cieša saikne starp fizisku agresiju un potenci lu k t par vardarb bas upuri tiem iedz vot jiem, kuri paši ir iztur jušies agres vi.
- Vair k k pus (55%) gad jumu vardarb bas veic js bijis upura dz vesbiedrs vai partneris, ta u p r jos gad jumos agres vu r c bu paudis draugs/ draudzene, m sa/ br lis vai bijušais laul tais/ bijušais partneris.
- Vardarb ba ir saist ta ar alkohola lietošanu, jo liel ka iesp jam ba k t par vardarb bas upuri ir tiem, kuri p d j gada laik vismaz vienu reizi ir p rm r gi lietojuši alkoholu. No vardarb bas ir cietuši 7% iedz vot ju, kuri nav lietojuši alkoholu vai ne reizi to nav lietojuši p rm r gi, sal dzin jum ar 13%, kuri vismaz reizi alkoholu lietojuši p rm r gi.
- 61% vardarb bas gad jumu ticis lietots alkohols. 26% gad jumu alkoholu bija lietojuši abi – gan vardarb bas veic js, gan ar upuris; 21% gad jumu – tikai vardarb bas veic js; 14% gad jumu alkoholu bija lietojis tikai agresijas upuris.

Savuk rt 2011.gad Nacion lais vesel bas dienests (pašlaik – Slim bu profilakses un kontroles centrs) veica p t jumu par nelabv l gu pieredzi b rn b , kas programmas ietvaros netika pl nots (sk. zi ojuma sada u 1.4.3.).

Speci listu apm c bas (uzd. 1.3.)

Speci listu apm c bas ir l dzeklis gan tolerances pret vardarb bu mazin šanai, gan starpinstitucion l s sadarb bas veicin šanai. Daž du speci listu apm c bas norisin j s sam r regul ri, kaut gan 2009.gad taup bas pas kumu d to bija maz k. Ne visas apm c bas tika specifiski v rstas tikai uz vardarb bas imen aspektiem, visbiež k apm c b s tika skat ts plaš ks jaut jumu loks, ka vienu no t m m iek aujot ar vardarb bas problem tiku.

Liela da a speci listu apm c bu tika veiktas ikgad j s Valsts programmas b rna un imenes st vok a uzlabošanai ietvaros, tai skait :

2008.gads

- Sagatavota Uzved bas korekcijas apm c bu programma augsta riska grupas vec kiem un veikta soci lo darbinieku apm c ba par darbu ar soci la riska imen m (537cilv ki, finans jums 19883 Ls).
- Pirmsskolas un visp r j s izgl t bas iest žu pedagogu apm c ba k atpaz t vardarb b cietušu b rnu (508 pedagogi visos Latvijas re ionos, finans jums 19741,40 Ls).

2009.gads

- Speci listu apm c bas k atpaz t vardarb b cietušo b rnu (400 speci listi, finans jums - 12 917 Ls).
- Projekta „Džimbaskola” ietvaros apm c ti 1200 pirmsskolas izgl t bas iest žu skol ni un pedagogi par vardarb bas aspektiem (finans jums – 14999,92LVL).

2010.gads

- Sociālo darbinieku apmācības par riska novērtēšanu īmen sarbniecībām, kur šī ir būtiska attīstībai nelabvēlīgākajiem. Apmācīti 29 moderatori un mācību programmas pilotgrupas izglātoji 575 sociālie darbinieki 17 Latvijas pilsētās un novados (finansējums - 19 251,60LVL).

- Speciālistu apmācības par vardarbības īmen aspektiem un starpsektorālo sadarbību (apmācīti 1090 speciālisti 26 pilsētās, 50 mācību grupas 16 akad. st., t.sk. 547 sociālā darba speciālisti, 335 bērni tiesu locekļi, 141 policijas darbinieki, 28 tiesu sistēmas darbinieki, 39 izglītības darbinieki); finansējums kopā - 11784,0LVL; plānots izmaksas uz vienu dalībnieku - 11,79LVL; faktiskās izmaksas uz vienu dalībnieku - 10,82LVL.

- Tiesnešu kompetences bērnu tiesību aizsardzībā un vardarbības īmen gadījumu samazināšanai paaugstināšana (10 apmācību semināri - 2 semināri katrā plānotās reģionā, 16 akad. st. (viens civillietu tiesnešiem, viens krimināllietu tiesnešiem); apmācīti 134 cilvēki (56 tiesneši un 79 tiesnešu palīgi no 34 Latvijas pirmās instances tiesmā, 1 zvērētā advokāte, 1 prokurore). Kopējais finansējums - 4694,8 LVL; plānots izmaksas uz vienu dalībnieku - 18,78LVL; faktiskās izmaksas uz vienu dalībnieku - 35,05LVL).

2011.gads

- Nodrošināta 1075 valsts un pašvaldību speciālistu apmācība atbilstoši MK 27.09.2005. not. Nr.729 „Noteikumi par speciālu zināšanu apguves kārtību bērnu tiesību aizsardzībā un šo zināšanu saturu”. Kopējais finansējums - 26799,75 Ls.

Saskaņā ar 2005.gada 29.septembrī pieņemtajiem Ministru kabineta noteikumiem Nr.729 „Noteikumi par speciālu zināšanu apguves kārtību bērnu tiesību aizsardzībā un šo zināšanu saturu” ģenerālprokuratūra kopīgi ar nodibinājumu „Centrs Dardedze” organizēja specializētu mācību kursu kopumā 146 prokuroriem par šādām tēmām: „Vardarbība pret bērnu, tās veidi un pazīmes, kā arī starpinstitūciju sadarbība, ja notikusi vardarbība” un „Saskarsmes veidošanas pamatprincipi atbilstoši bērnu vecuma posma patnēbībai” (2008.gadā - 85 prokurori, 2010.gadā - 31 prokurors, 2011.gadā - 30 prokurori). Šādas mācības tika nodrošinātas, saskaņā ar 2006.gadu⁴¹.

Vadlīniju izstrāde un apmācības rīstniecības personām (uzd.1.3. un 1.4.)

Veselības ministrijas (turpmāk - VM) un Pasaules Veselības organizācijas Eiropas reģionālā biroja (turpmāk - PVO) divgades sadarbības līguma 2008.-2009.gadiem ietvaros tika īstenoti pasākumi medicīniskās personāla izglātošanai par vardarbības īmen jautājumiem. Tika izstrādātas rekomendācijas reproduktīvās veselības speciālistiem par pacientes izmeklēšanu un palīdzības sniegšanu „Vardarbība īmen pret sievieti”. Rekomendācijas tapušas, balstoties uz PVO materiāliem un starptautisko praksi un pieredzi. Tās veidotas kā

⁴¹ Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem prokuroru skaits Latvijā 2011.gada beigās bija 459. LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības īmen mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

pal gl dzeklis reprodukt v s vesel bas speci listiem darb ar sieviet m, proti, ginekologiem, dzemd bu speci listiem, vecm t m un imenes rstiem. Š inform cija var b t ar noder ga citiem vesel bas apr pes darbiniekiem. Sekojot rekomend cij s nor d tajam izmekl šanas un r c bas pl nam, reprodukt v s vesel bas speci listi var sniegt noz m gu ieguld jumu vardarb bas ierobežošan imen un t s seku mazin šan . 2010.gad notika reprodukt v s vesel bas speci listu un imenes rstu iepaz stin šana ar š m rekomend cij m un to izmantošanu darb (2010.gada 18.-19.febru r tika organiz ts padzi in ts m c bu kurss reprodukt v s vesel bas speci listiem par vardarb bu imen pret sieviet m, kur piedal j s 25 rsti).

2010.gad sadarb b ar PVO tika izstr d ts padzi in ts m c bu kurss vardarb bas un traumatisma profilaks „Treni š, apm c ba un turpm ka sadarb ba vesel bas jom vardarb bas un traumatisma mazin šanai” (TEACH VIP). M c bu kursa ieviešanai Latvijas Ginekologu un dzemd bu speci listu asoci cija (LGDSA) ir izstr d jusi treni a programmu. Šis m c bu kurss tiek izmantots jauno speci listu apm c bai R gas Stradi a universit tes Sabiedr bas vesel bas fakult t , to izmanto LGDSA speci listu p cdiploma apm c bai, k ar tas tika rekomend ts medic nas m su apm c bas programm m.

Sadarb b ar Helsinku universit tes T l kizgl t bas centru *Leonardo da Vinci* projekta „Soci l s un vesel bas apr pes pasniedz ji pret vardarb bu, HEVI 2008-2010” ietvaros tika izstr d ta pasniedz ju rokasgr mata, semin r iepaz stinot ar to ar daž da profila speci listus.

Tiesisk regul juma pilnveidošana (uzd. 1.6. un 1.8.)

2011.gada 1.janv r sp k st jušies groz jumi Krimin llikum , Krimin lprocesa likum un Latvijas Administrat vo p rk pumu kodeks (sk. 1.3.sada u). emot v r to, ka groz jumi normat vajos aktos tika izstr d ti, nebija nepieciešam bas gatavot 1.6.pas kum min to informat vo zi ojumu. T d j di, kaut gan pas kums 1.6. form li netika izpild ts, p c b t bas m r is ir sasniegts.

2008.gad TM veica p t jumu imenes ties b s Civillikuma imenes ties bu da as moderniz cijai, un ar tieslietu ministra 2009.gada 2.decembra r kojumu Nr.1-1/403 „*Par darba grupas izveidi groz jumu izstr dei Civillikuma imenes ties bu da , Civilprocesa likum un citos ties bu aktos saist b ar Civillikuma imenes ties bu da as moderniz ciju un tiesas nol mumu piespiedu izpildi, kas saist ti ar aizg d bas un saskarsmes ties bu nodrošin šanu*” izveidota darba grupa. Vardarb bas imen aspekt groz jumi Civillikum ir svar gi t d , lai preciz tu tos gad jumus, kad š iršan s notiek neizturam s cietsird bas pret laul to d . Kaut gan paš TM p t jum šis aspekts netika apskat ts, darba grupas izstr d taj likumprojekt tas tika iek auts. Uz 2012. 15.j niyu likumprojekts v l nav pie emts⁴².

42

<http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/9C8E549181F9F755C2257A1D004CAF93?OpenDocument>

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

Vienlaikus darba grupa izstrādāja šādus saistītos likumprojektus⁴³: grozījumi likum „Par policiju”, grozījumi Civilprocesa likum, grozījumi Būvniecības likum, kuru mērķis ir radīt mehānismu, lai personas personiskās tiesības (tiesības uz dzīvību, brīvību, personas neaizskārbamību, veselību, dzimumneaizskārbamību, privāto dzīvi, mājokli un korespondences neaizskārbamību) būtu iespējams aizsargāt ar pagaidu civilprocesu lietu lēmumiem – personisko tiesību pagaidu aizsardzības lēmumiem. Likumprojekti paredz no vardarbības un vajšanos cietušajām personām iespēju pārcēlāt iniciatīvas civilprocesa ietvaros vērsties tiesā, tai skaitā ar policijas starpniecību, un lūgt tiesu noteikt ierobežojumus vardarbīgai personai, tai skaitā noteikt pienākumu atbildētjam atstāt un aizliegumu atgriezties un uzturties mājoklī, kur atbildētjis pastāvīgi dzīvo kopā ar prasītāju un aizliegums atbildētjam satīties ar prasītāju un uzturēt fizisku un vizuālu saskari ar to.

Ieteikumi prokuroriem un izmeklētājiem (uzd. 1.7.)

Uzdevums 1.7. „Izstrādāt ieteikumi prokuroriem un izmeklētājiem par KPL 253.panta piemērošanu ar vardarbību imēn saistītajos gadījumos, kad vardarbības veicējam noteikts aizliegums tuvoties noteiktai vietai” programmā tika ietverts tādēļ kopš 2005.gada 1.oktobra kriminālprocesa virzītājam ir tiesības to piemērot, tomēr tas tiek darīts reti. Ēmot vērtot, ka aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai ir viens no drošības lēmumiem, ar kura palīdzību ir iespējams garantēt cietušā aizsardzību, tādēļ plašāka piemērošana būtu aktuāla. Vienlaikus lietās, kur šis drošības lēmums tiek piemērots, pārskatīti netiek konstatēti.

Par 1.7.uzdevumu ģenerālprokuratūrā kā programmā minētā pirmā atbildīgā institūcija paskaidroja, ka ģenerālprokuratūras Kriminālās tiesiskās departamenta virsprokurora rīkojumu Kriminālā likuma 174.pantā *Cietisirdība un vardarbība pret nepilngadīgo* noteiktais kāpaši aktuāls noziedzīgs nodarījums, kura izmeklēšanai, kā uzraudzībai un personu kriminālvajšanai prokuratūrā pievērš sevišķu uzmanību. Viens no prokuroru realizētās uzraudzības kvalitātes un efektivitātes rādītājiem ir Kriminālprocesa likumā noteikto piespiedu lēmumu piemērošanas izvērtējums, tostarp ar Kriminālprocesa likuma 253.panta piemērošanas pamatotību un likumīgumu. Atbilstoši ģenerālprokurora padomes apstiprinātajiem darba plāniem prokuroru uzraudzības kvalitāte un efektivitāte izvērtēta gan 2010.gada 2.pusgadā, gan 2011.gada 1. un 2.pusgadā. Veikto pārbaūžu laikā nav konstatētas būtiskas problēmas Kriminālprocesa likuma 253.panta piemērošanas jautājumos, līdz ar ko atsevišķi ieteikumi un skaidrojumi par Kriminālprocesa 253.panta piemērošanu ar vardarbību imēn saistītajos gadījumos nav izstrādāti. Ar turpmākajiem regulāri veiktajiem izmeklēšanās, gan prokuroru realizētās uzraudzības kvalitātes un efektivitātes pārbaudes, tostarp Kriminālprocesa likumā noteikto piespiedu lēmumu

⁴³ Izsludināts Valsts sekretāru 2012.gada 12.janvāra sanāksmē, VSS-25, VSS-26, VSS-27.

piem rošanas izvērtējumā. Tādējādi šādu ieteikumu izstrādāšanas nepieciešamība nekādā veidā nepasliktos.

2.1.3. Rīcības virziens – vardarbības imēnu profilakse

Šī rīcības virziena mērķis ir aktualizēt vardarbības imēnu problēmu, informēt sabiedrību par vardarbības imēnu, tās novēršanas iespējām un iespējami ziņot par šiem nodarījumiem, konfliktu risināšanas nevardarbīgiem veidiem.

Rīcības virziena ietvaros stenoti šādi pasākumi: pārtulkoti un Labklājības ministrijas mājas lapā pieejami 3 starptautiskie dokumenti par vardarbības imēnu mazināšanu; imēnu nodrošinātāji mediju un psihologu pakalpojumi visos Latvijas reģionos (kopumā aptuveni 7330 konsultācijas pārskata periodā); izdoti apmērcību materiāli (1 informācija drukātais materiāls un 1 izglātojošais materiāls DVD formātā), apmērcību grupu vadītāji (26 cilvēki) un noorganizētās vecāku grupas par bērnu emocionālo audzināšanu (kopumā 2008.gadā 260 atbalsta grupu tikšanās); organizētās 16 atbalsta grupas sievietēm, kas cietušas no vardarbības imēnu (piedalījās 169 sievietes), kā arī apmērcību 15 atbalsta grupu vadītāji no visiem Latvijas reģioniem.

Uzdevums 2.1. par informatīvo kampaņu netika stenots līdzekļu trūkuma dēļ.

Sabiedrības informācija (uzd. 2.1. un 2.2.)

Sabiedrības informāšanas pasākumu un kampaņu organizācija ir samērā dārga, tāpēc finansējuma trūkuma dēļ programmas ietvaros nav iespējams finansēt informatīvas kampaņas par vardarbības imēnu problēmu netika stenotas. Vienlaikus, tika veikti tādi pasākumi, kuriem nav nepieciešami papildus budžeta līdzekļi, bet kuri palīdz informēt par vardarbības imēnu problēmu (pārtulkoti Eiropas Padomes dokumenti⁴⁴).

Vienlaikus nevalstiskās organizācijas bija ļoti aktīvas, pašas pievēršot sabiedrības uzmanību bērnu nevardarbības disciplināšanas metodēm. Tādā veidā, bija centra „Dardedze” veikta informatīva kampaņa „Noliec siksnu!” un mājas lapā vecākiem www.paligsvecakiem.lv.

Konfliktu nevardarbīga risināšana – mediacija un psiholoģiskā atbalsta (uzd. 2.3., 2.4., 2.5.)

2008.gadā imēnu tika piedāvātas mediacijas konsultācijas. Mediacijas pakalpojumu šai mērķa grupai viens no svarīgākajiem uzdevumiem bija padarīt šīs iršanas procesu pieņemamāku, pašas emocijas, bērnu intereses. Tomēr šī projekta rezultātā tika konstatēts, ka faktiski tikai dažas imēnu mediacijas centās tieši atrisināt, daudz biežāk bija gadījumi, kad puses neizvēlējās pilnu kursu vai arī kursa noslēgumu strādāt nebija izdevies atrisināt.

Vienlaikus pārskata periodā Tieslietu ministrija uzsāka darbu pie mediacijas tiesiskā neregulējuma, izstrādājot koncepciju „Mediacijas ieviešana

⁴⁴ <http://www.lm.gov.lv/text/1831>

civiltiesisku str d u risin šan ”, kas Ministru kabinet atbalst ta 2009. gada 17. febru r , pas kumu pl nu koncepcijas „Medi cijas ieviešana civiltiesisku str d u risin šan ” stenošanai 2010. – 2012. gadam, kas Ministru kabinet tika atbalst ts 2010. gada 5. maij , un likumprojektu „Medi cijas likums”⁴⁵. Š likumprojekta anot cij tika uzsv rts, ka medi cijas ieviešana ne tikai sekm s sabiedr bas attieksmes mai u domstarp bu risin šan – nesaska as, kas raduš s starp pus m, ir vi u person g s domstarp bas, par kuru atbild ba j uz emas pašiem, bet ar atslogos tiesas.

Valsts programmas b rna un imenes st vok a uzlabošanai ietvaros katru gadu tika nodrošin tas bezmaksas psihologu konsult cijas visos Latvijas re ionos b rniem un imen m kr zes situ cij s, k ar audžu imen m, aizbild iem, adopt t jiem, vies imen m:

- 2008.gad tika sniegta 2703 psihologa konsult cijas visos Latvijas re ionos, finans jums – 27735 LVL;
- 2009.gad tika sniegta 1320 konsult cijas, finans jums - 12 242 LVL;
- 2010.gad tika sniegta 1 507 konsult cijas, finans jums - 19 710 LVL;
- 2011.gad tika sniegta 1 800 konsult cijas, finans jums – 24000 LVL.

2009. un 2010.gad Valsts programmas b rna un imenes st vok a uzlabošanai ietvaros tika organiz tas atbalsta grupas no vardarb bas imen cietuš m sieviet m. Atbalsta grupu tikšan s notiek 10 reizes, 180 min. katra. 2009.gad 4 atbalsta grupas sieviet m tika organiz tas R g , C s s, R zekn un Talsos, kopum piedaloties 56 sieviet m, k ar tika apm c ti 15 atbalsta grupu vad t ji. 2010.gad atbalsta grupas sieviet m tika organiz tas 12 pils t s (Talsi, Kuld ga, Valmiera, C sis, Lielv rde, Dobeles, Madona, Balvi, R zekne, Daugavpils, Liep ja, Saldus), kopum piedaloties 113 sieviet m.

Savuk rt vec ku apm c ba p c programmas „B rna emocion l audzin šana” ar valsts finans jumu tika organiz ta tikai 2008.gad . tika apm c ti 26 „B rnu emocion l s audzin šanas” grupu vad t ji katr pl nošanas re ion . Savuk rt grupu vad t ji organiz ja vec ku grupas sav pašvald b , katrs grupas vad t js noorganiz jis 10 vec ku atbalsta grupas, apm c b piedal j s 144 vec ki. Tai skait apm c ti 2 sieviešu cietuma „I uciems” speci listi un novad ts vec ku grupas cietum esošaj m m mi m. Izdoti š di metodiskie materi li: izstr d ts un izgatavots informat vi izgl tojošs b rnu emocion l s audzin šanas materi ls par vardarb bas veidiem; izdots DVD disks „B rnu emocion l audzin šana”. emot v r to, ka regul ras apm c bas visa p rskata perioda laik organiz tas netika finans juma tr kuma d , pas kumu 2.4. var uzskat t par da ji izpild tu.

3.r c bas virziens – instit cij u sadarb ba pal dz bas un rehabilit cijas pakalpojumu sniegšan

Š r c bas virziena m r is ir izveidot vienotu pal dz bas un rehabilit cijas sist mu no vardarb bas imen cietušajiem un vardarb bas veic jiem, k ar

⁴⁵ <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40240788>

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

koordinācija, iesaistīto institūciju sadarbības vardarbības imēņu profilaksei, konstatēšanu un riska pakāpi vardarbības konstatēšanai.

Riskas virziena ietvaros stenoti šādi pasākumi: uzlabotas bērnu rehabilitācijas iespējas – bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām, par ko ierosināts kriminālprocess, kopš 2008.gada 1.oktobra tiek nodrošināts kompleksais sociālās rehabilitācijas kurss (1 dz 60 dienas); ir izveidoti metodiskie ieteikumi par starpinstitucionālo sadarbību (1 ieteikumi ar partnerības šķēršļiem) un tika izstrādātas 2 informācijas sistēmas, lai nodrošinātu informācijas apmaiņu par riska nepilngadīgām personām; veikti grozījumi normatīvajos aktos, nosakot sadarbības pienākumus; veikti grozījumi Rīstniecības likumā; izveidots 1 daudzfunkcionāls krīžu centrs.

Rehabilitācijas pakalpojumu pilnveide (uzd. 3.1.)

Saskaņā ar programmas ietvaros, no 2008.gada 1.oktobra tika ieviests jauns sociālās rehabilitācijas bērniem kurss – kompleksais rehabilitācijas kurss 1 dz 60 dienas, kas lielākoties tiek pieņemts gadījumos, kad par vardarbību pret bērnu tiek uzskatīts kriminālprocess (statistikas dati un izmaksas sk. 1.4.sadaļā).

Vienlaikus kopš 2008.gada kopā ar bērnu sociālās rehabilitācijas institūcijām ir iespējams uzturēt tiesības imēņu locekļiem vai personai, kas bērnu aprūp, un šīs personas uzturēšanas attiecīgajām institūcijām finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

Arvien aktuāla paliek valsts apmaksātās sociālās rehabilitācijas pakalpojuma ieviešana no prettiesiskām darbībām cietušajiem pieaugušajiem un vardarbības veicējiem. Rehabilitācijas ieviešana no vardarbības cietušām pilngadīgām personām un vardarbību veikušām personām ir plānots sākot ar 2015.gadu⁴⁶. Rehabilitācijas ieviešanai vardarbības veicējiem ir divas mērķa grupas – vardarbīgi vecāki un vardarbīgi laulātie/partneri. Darbam ar vardarbīgiem vecākiem ir izstrādāta programma⁴⁷ un ir pieejami speciālisti, kas to var veikt (1.3. uzdev. ietvaros), savukārt darbs ar vardarbīgiem laulātajiem/partneriem Latvijā ir mazāk attīstīts. Lai sagatavotos rehabilitācijas ieviešanai vardarbīgiem laulātajiem/partneriem, Valsts programmas bērniem un stāvokļa uzlabošanai ietvaros tiek stenots pilotprojekts trīs gadu garumā (2011.-2013.), kas paredz rehabilitācijas programmas izstrādi, aprobāciju un speciālistu sagatavošanu (finansējums 2011.gadā – 2836,5LVL).

Institūciju sadarbība (uzd. 3.2.)

Atzīstot par vienu no galvenajām problēmām starpinstitucionālās sadarbības nepietiekamu nodrošināšanu, pērkamā periodā tika izstrādāti

⁴⁶

[http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=\(Title=*sociālo*\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](http://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/webAll?SearchView&Query=(Title=*sociālo*)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

⁴⁷ Uzvedības korekcijas apmācību programma augsta riska grupas vecākiem.

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/publikacijas/publikacijas3.pdf

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imēņu mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

metodiskie ieteikumi t s uzlabošanai, k ar veidotas elektronisk s inform cijas apmai as sist mas.

VBTAI sagatavojusi un izdevusi metodiskos ieteikumus „Izgl t bas iest des, soci l dienesta, b ri tiesas un citu iest žu kompetence starpinstitucion laj sadarb b , veicot prevent vo darbu un risinot jaut jumus, kas saisti ar vardarb bu pret b rnu”⁴⁸. Metodiskajos ieteikumos apkopoti veicamie pas kumi (praktisku situ ciju apraksts ar sh m m) un iek auta instit ciju kompetence (pamatojoties uz normat vajos aktos noteiktaj m pras b m) gad jumos, kad ir aizdomas par iesp jamiem b rnu ties bu p rk pumiem (paši vardarb bu pret b rnu).

Lai nodrošin tu efekt vu inform cijas apstr di par riska nepilngad g m person m (piem., nepilngad g s personas, kas izdar ja likump rk pumus, klai o, dz vo soci li nelabv l gos un b stamos apst k os u.c.) un t d j di veicin t operat vu inform cijas apmai u un sadarb bu starp iesaist t m ties baizsardz bas/ soci l m/ izgl t bas iest d m, IeM IC stenoja Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist mas att st bas pas kumus⁴⁹. Rezult t tika izveidota Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist ma, kuras m r is ir nodrošin t efekt vu inform cijas apstr di par riska nepilngad g m person m (piem., nepilngad g s personas, kas izdar ja likump rk pumus, klai o, dz vo soci li nelabv l gos un b stamos apst k os u.c.). Sist mas izveides rezult t tiks b tiski veicin ta operat va inform cijas apmai a un sadarb ba starp iesaist t m ties baizsardz bas, soci l m un izgl t bas instit cij m, k rezult t b tiski uzlabosies agr n nepilngad go personu noziedz bas un viktimiz cijas prevencija.

Programmas 3.2.punkta izpildei, lai veicin tu inform cijas apmai u un starpinstitucion lo sadarb bu pal dz bas sniegšan no vardarb bas cietušajiem, 2010.gad tika veikti groz jumi rstniec bas likuma 56.¹ pant (sp k no 2011.gada 1.janv ra). Taj noteikts, ka, ja rstniec bas iest de sniedz pal dz bu pacientam un ir pamats uzskat t, ka pacients cietis no vardarb bas, rstniec bas iest de nekav joties, bet ne v l k k 12 stundu laik pazi o par to Valsts policijai; ja rstniec bas iest de sniedz pal dz bu nepilngad gam pacientam un ir pamats uzskat t, ka pacients cietis no pien c gas apr pes un uzraudz bas tr kuma vai cita b rnu ties bu p rk puma, rstniec bas iest de nekav joties, bet ne v l k k 12 stundu laik pazi o par to Valsts policijai.

Savuk rt C s s kopš 2008.gada tika stenots pilotprojekts “Roku rok b rna atbalstam” par atbalsta un koordin cijas sist mas izveidi b mniem, vec kiem un valsts un pašvald bu iest žu darbiniekiem (finans jums tiek pieš irts Valsts programmas imenes st vok a uzlabošanai 2008., 2009. un 2010.gadam ietvaros, t.sk. 2008.gad – 30000LVL, 2009.g. – 7630LVL, 2010.g. – 6000LVL. Pašvald ba projekta piedal j s ar savu l dzfinans jumu 20%

⁴⁸ http://www.bti.gov.lv/lat/metodiska_palidziba/metodiskie_ieteikumi_darba_ar_berniem/?doc=1384&page=

⁴⁹ Saska ar Granta l gumu Nr.JLS/2009/ISEC/AG/004, kurš 2009.gada 11.decembr tika nosl gts starp IeM IC un Eiropas Savien bas Komisiju. 2012.gada 22.maij tika pie emti MK noteikumi Nr. 348 „Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist mas noteikumi”

LMzino_210612_vg; Informat vais zi ojums par Programmas vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam izpildi

apmēr). Šī projekta ietvaros izstrādātas 2 datorprogrammas, kas pieejamas apmēram 500 skolām (skolām uzvedības vērtīšanai un speciālistu sadarbības pašvaldības līmenī: skola - izglītības nodarbinātība - sociālā atbalsta darbinieki - policija). Bez tam, sagatavoti 12 bērnu emocionālās audzināšanas nodarbinātību vadītāji, kas vadījuši šo programmu (10 tematiskās nodarbinātības) 186 vecākiem. Projekta ietvaros izveidota un darbojas starpprofesionālu sadarbības padome.

Lai starpniecību sadarbības vardarbības imūnprofilakses jomā pilnveicinātu medicīnas darbiniekus, 2009.gada 8.-9. jūnijā ar PVO un Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalstu notika Baltijas - Ziemeļvalstu konference „Veselības sektora loma multisektorālās sadarbības veicināšanā vardarbības imūnprofilaksē”. Konferencē piedalījās 95 dalībnieki no 13 Eiropas reģiona valstīm, kas pārstāvēja dažādas imūnprofilakses iesaistītos sektorus – ģimenes, tiesībsargājošo institūciju, veselības aizsardzības sektora, pašvaldību un nevalstiskā sektora pārstāvjus. Konferencē tika apspriestas tēmas par vardarbību intīmo partneru starpā, vardarbību pret bērniem, vardarbību pret veciem cilvēkiem, kā arī dažādu valstu labas prakses piemēri vardarbības mazināšanai.

Tieslietu ministrija uzsāka darbu, lai pašvaldības veicinātu komandas (starpprofesionālu) darbu. Ar 2010.gada 9.septembra tieslietu ministra rīkojumu tika izveidota darba grupa, kuras uzdevums ir rast risinājumu efektīvākai agrīnai likumpārbaudes prevencijai. Darba grupa izstrādāja koncepcijas projektu “Preventīvo piespiedu līdzekļu koncepcija” (izsludināta VSS 2011.gada 10.novembrī)⁵⁰ (turpmāk – koncepcijas projekts). Koncepcijas projekta noformulētā problēma: Latvijas institūciju darbības šobrīd vērsta galvenokārt tikai vienā no cilvēku pamattiesību aizsardzības virzieniem – reaģēšanu uz pagātnē jau notikušu sodmu darbību vai bezdarbību. Nereti pirms vardarbīga nodarījuma izdarīšanas ir konstatējamas indikācijas, signāli, kas norāda uz risku, ka attiecīgā persona varētu šādu nodarījumu izdarīt, bet valsts institūcijām ir visai ierobežotas tiesības reaģēt uz šiem signāliem, lai nodarījuma izdarīšanu novērstu. Pašlaik tiek stenoti tikai atsevišķi preventīvi pasākumi un nav sistēmiskas pieejas. Koncepcijas projekta piedāvātais risinājums profilaktisko pasākumu efektīvai veikšanai ir ieviest jaunu tiesību institūtu – preventīvo piespiedu līdzekļu, kas autu ierobežot riskantu personas uzvedību, pamatojoties uz vardarbības riska – vajadzību izvērtējumu. Preventīvo līdzekļu piemērošana būs balstīta katras iespējamu vardarbības risku radošās personas individuālās uzvedības riska novērtējumā un apdraudētā interešu (vai personu) drošības vajadzībām atbilstošu ierobežojumu piemērošanai ar uzvedības riskiem. Preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošana pašvaldības līmenī izveidota institūcija - starpinstitucionālā sadarbības grupa.

Krzes centra izveide (uzd. 3.3.)

⁵⁰ <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40232937>

LMzino_210612_vg; Informatīvais ziņojums par Programmas vardarbības imūnprofilaksē mazināšanai 2008.-2011.gadam izpildi

Lai veicinātu vienotu sistēmisku pieeju imenes atbalsta un būvniecības aizsardzības jautājumu risināšanai valstī un turpinātu imenes atbalsta koordinācijas sistēmas attīstību, 2008.gadā Saldus novads tika izveidots daudzfunkcionālais krāzes centrs būvniecības jomā „Rīstis” telpās. Veikts telpu remonts, nodrošināta 12 darbinieku apmācība par sociālo pakalpojumu nodrošināšanu un palīdzību krāzes situācijās, iegādāts aprīkojums jaunajām telpām. Kopš 2010.gada 1.septembra tīrīšanas darbi dzīvokļos tiek veikti ar krāzes izstrādi.

Detalizētā informācija par katru pasākuma izpildes stadiju atrodama pievienotajā tabulā „Pārskats par programmas varadarbības imēni mazināšanai 2008.-2011.gadam iekšlietu pasākumu īstenošanas gaitā”.

P rskats par programm vardarb bas imen mazin šanai 2008.-2011.gadam iek auto pas kumu stenošanas gaitu

Nr.	Uzdevumi	Rezultat vie r d t ji	Pas kuma izpildes laiks	Atbild g s/ iesaist t s instit cijas	Izlietotais finans jums latos	Izpilde
1.1.	<p>- IeM Inform cijas centram l dz k rt j gada 1.apr lim sniegt LM inform ciju par personu skaitu, kuras sauktas pie krimin latbild bas par nodar jumiem, saist tiem ar vardarb bu imen (balstoties uz inform ciju, kura tiek sniegta Noziedz gu nodar jumu izdar jušas fiziskas personas aprakst vai t s juridisk s personas aprakst , kuras interes s noziedz gu nodar jumu izdar jusi fiziska persona.</p> <p>- LM l dz k rt j gada 1.maijam apkopot datus par vardarb bas imen gad jumiem, to izplat bu un dinamiku (taj skait pie krimin latbild bas saukto personu skaits par nodar jumiem, saist tiem ar vardarb bu imen ; no vardarb bas imen cietušo personu skaits, kuriem sniegta pal dz ba rstniec bas iest d s; no vardarb bas imen cietušo skaits, kuriem sniegta soci l rehabilit cija, soci lo dienestu un kr zes centru pal dz ba utt.).</p>	<p>Katru gadu tiek apkopoti dati par vardarb bas imen gad jumiem, to izplat bu un dinamiku (taj skait pie krimin latbild bas saukto personu skaits par nodar jumiem, saist tiem ar vardarb bu imen ; no vardarb bas imen cietušo personu skaits, kuriem sniegta pal dz ba rstniec bas iest d s; no vardarb bas imen cietušo skaits, kuriem nepieciešama rehabilit cija, soci lo dienestu un kr zes centru pal dz ba utt.)</p>	2008.- 2011.	LM, IeM, VM	-	<p>Pas kums izpild ts. Apkopota inform cija par 2008.- 2011.gadu ir ietverta šaj zi ojum . Iepriekš ikgad ja inform cija tika ietverta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - par 2008.gadu – P rskat par b rnu st vokl Latvij ; - par 2009.gadu – starpposma informat vaj zi ojum par programmas izpildi; - par 2010.gadu – informat vaj zi ojum par programmas 1.1. uzdevuma izpildi.
1.2.	<p>- Veikt p t jumus par vardarb bu imen , t. sk. vardarb bas saist bu ar atkar bas vielu lietošanu un vardarb bas ietekmi uz tautsaimniec bu.</p>	<p>- Veikts p t jums „Alkohola lietošanas ietekme uz vardarb bas izplat bu Latvij ”.</p> <p>- Veikts p t jums „Vardarb bas imen seku nov ršanas ekonomisk s izmaksas valst ”.</p>	2008. 2008.	VM	-	<p>Pas kums izpild ts.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sabiedr bas vesel bas a ent ra veica p t jumu „P t jums par alkohola lietošanu saist b ar traumatismu un vardarb bu”. - P t jums par vardarb bas izmaks m netika veikts. - 2011.gad ar PVO atbalstu tika veikta

						p t jums par b r n b g to vardarb bas pieredzi.
1.3.	<p>- Izstr d t apm c bu programmas un ieviest apm c bas par vardarb bas imen aspektiem un iesp jamajiem situ cijas risin jumiem š d m speci listu grup m: ties bsarg jošo iest žu person lam (procesa virz t ji, jo paši izmekl t ji, K rt bas policijas darbinieki, kuri str d nepilngad go likump rk pumu nov ršanas jom), rstniec bas person m, soci lajiem darbiniekiem, pirmsskolas un visp r j s izgl t bas iest žu pedagogiem, NVO un kr žu centru darbiniekiem.</p> <p>- Apm c bu ietvaros iek aut lab s prakses piem rus par to, k dos gad jumos ties bsarg jošo iest žu darbiniekiem nepieciešams pie emt l mumu par ekspert zes noteikšanu un to, ka tiesnešiem, izlemjot jaut jumu par b rna uzaicin šanu sniegt liec bu, p c iesp jas j iev ro, lai b rns neciestu no atk rtotas emocion las vardarb bas.</p>	<p>- Apm c ti vismaz 400 soci lie darbinieki k str d t ar augsta soci l riska imen m.</p> <p>- Izgl toti vismaz 500 daž du nozaru (pedagogi, imenes atbalsta un kr žu centru darbinieki utt.) speci listi k atpaz t no vardarb bas cietušo b rnu.</p>	2008.	BM	19 883	Pas kums izpild ts. Veiktas 537 soci lo darbinieku apm c bas par augsta riska vec ku uzved bas korekcijas apm c bas programmu. Sagatavota Uzved bas korekcijas apm c bu programma augsta riska grupas vec kiem.
			2008.	BM	19 741,40	Pas kums izpild ts. Nodrošin ta pirmsskolas un visp r j s izgl t bas iest žu 508 pedagogu apm c ba par to, k atpaz t vardarb b cietušo b rnu (5 semin ros visos Latvijas re ionos).
			2009.	LM	14999,92	- Projekta „Džimbaskola” ietvaros apm c ti 1200 pirmsskolas izgl t bas iest žu skol ni un pedagogi par vardarb bas aspektiem.
			2009.	LM	12917	- organiz tas speci listu apm c bas k atpaz t vardarb b cietušo b rnu (400 cilv ki).
			2010.	LM	19251,60	- soci lo darbinieku apm c bas par riska nov rt šanu imen s (575 soc.darbinieki).
			2010	LM	11784	- daž du nozaru speci listu apm c bas par vardarb bas imen aspektiem (1090 cilv ki).
			2010	LM	4694,8	- tiesnešu kompetences b rnu ties bu aizsardz b un vardarb bas imen gad jumu samazin šan paaugstin šana (134 cilv ki).
			2011	LM, VBTAI		- daž du nozaru speci listu apm c ba atbilstoši MK 27.09.2005. noteikumiem Nr.729 (1075 cilv ki).

		<p>- Prokuroriem tiek organizētas mācības par vardarbības imēnu aspektiem un iespējamiem situācijas risinājumiem (1 dienas apmācības, apmāciti 60 prokurori gadā)</p> <p>- Izstrādāta apmācības programma (2009.g.) un veiktas pirmās personu apmācības (1 dz 2011.gadam).</p>	<p>2008.-2011.</p> <p>2009.</p>	<p>P</p> <p>VM</p>	<p>1620</p> <p>-</p>	<p>Pasākums izpildīts. Atbilstoši MK 2005.gada 29.septembra noteikumiem Nr.729 „Noteikumi par speciālu zināšanu apguves kārtību būvniecības aizsardzības jomā un šo zināšanu saturu” pārskata periodā apmāciti 146 prokurori (2008.gad – 85 prokurori, 2010.gad – 31 prokurors, 2011.gad – 30 prokurori). Pasākums izpildīts 2010.gadā. (sk. zemi)</p>
1.4.	- Izstrādāt vadlīnijas, lai pirmās palīdzības dienestam precīzāk identificētu vardarbības imēnu cietušos un vardarbības veidus.	- Izstrādātas vadlīnijas, iespiestas 1000 eks.	2008.-2009.	VM	PVO līdzfinansējums	<p>Pasākums izpildīts. - Izstrādātas un publicētas rekomendācijas „Vardarbība pret sievieti imēnu” reproduktīvās veselības speciālistiem par pacientu izmeklēšanu un palīdzības sniegšanu. - 2010.gadā tika izplatīti 1000 eksemplāri rekomendāciju. - 2010.gadā sadarbībā ar PVO tika izstrādāts padziņinātās mācību kurss vardarbības un traumatisma profilaksē „Treniņš, apmācība un turpmākā sadarbība veselības jomā vardarbības un traumatisma mazināšanai” (TEACH VIP) un treniņa programma. - izstrādāta pasniedzēju rokasgrāmata „Sociālais un veselības aprūpes pasniedzēju pret vardarbību”, organizēti semināri.</p>
1.5.	- Nodrošināt konsultatīvu atbalstu sociālā darba speciālistiem (supervīzija), kas nodrošina no	- Organizāta supervīzija 200 speciālistiem, kas nodrošina no vardarbības cietušo būvniecības sociālo	2010.-2011.	LM		Pasākums netika izpildīts , ievrojot nepieciešamību nodrošināt fiskālās konsolidācijas pasākumus.

	vardarb bas cietušo b rnu soci lo rehabilit ciju dz ves viet un instit cij .	rehabilit ciju dz ves viet . - Organiz ta superv zija speci listiem 7 instit cij s, kas nodrošina no vardarb bas cietušo b rnu soci lo rehabilit ciju instit cij .				
1.6.	Izvr t t, vai nepieciešams izdar t grozumus normat vajos aktos, lai nodrošin tu efektu ar vardarb bu imen saist to probl mu risin šanu. Nepieciešam bas gad jum izstr d t grozumus attiec gajos normat vajos aktos.	- Izstr d ts informat vais zi ojums ar priekšlikumiem groz jumiem Krimin llikum , Krimin lprocesa likum , Latvijas Administrat vo pr k pumu kodeks , Civilprocesa likum , kas nodrošin tu efektu ar cietušo aizsardz bu un vardarb bas imen mazin šanos. Nepieciešam bas gad jum izstr d ti attiec gi groz jumi normat vajos aktos.	2008.-2009.	BM (nodrošina pas kuma stenošanu l dz 30.06.2009.), LM (nodrošina pas kuma stenošanu no 01.07.2009.), TM, IeM, P	-	Pas kums izpild ts da ji. Informat vais zi ojums pr skata period netika sagatavots, tom r tika veikti groz jumi, k ar izstr d ti likumprojekti groz jumiem KL, KPL, LAPK, lai, cita starp , nodrošin tu efekt v ku ar vardarb bu imen saist to probl mu risin šanu.
1.7.	Skaidrot Krimin lprocesa likum paredz t droš bas l dzeka – aizliegums tuvoties noteiktai personai vai vietai – piem rošanas patn bas gad jumos, kad vardarb bas veic jam tiek noteikts aizliegums tuvoties noteiktai vietai – t priv t pašumam vai kop pašumam, k ar gad jumos, kad vardarb bas veic jam ir aizliegts tuvoties cietušajam, bet saglab jas saskarsmes ties ba ar b rnu, kurš dz vo pie cietuš .	- Izstr d ti ieteikumi prokuroriem un izmekl t jiem par Krimin lprocesa likuma 253.panta piem rošanu ar vardarb bu imen saist tajos gad jumos, kad vardarb bas veic jam noteikts aizliegums tuvoties noteiktai vietai.	2009.	P, IeM, LM	-	Pas kums netika stenots. (sk. skaidrojumu iepriekš tekst)
1.8.	- Veikt p t jumu „Par Civillikuma imenes ties bu da as moderniz cijas nepieciešam bu”, iek aujot k vienu no izp t majiem jaut jumiem laul bas š iršanas nosac jumus. - Izteikt ierosin jumu Augst k s tiesas Civillietu tiesu pal tas Pl numa un tiesu prakses visp rin šanas da ai veikt tiesu prakses apkopojumu par laul bas š iršanas liet m, preciz jot, ko saprast ar terminu „neizturama	- Veikts p t jums „Par Civillikuma imenes ties bu da as moderniz cijas nepieciešam bu”. - Vadoties no p t juma rezult tiem, nepieciešam bas gad jum izstr d ti groz jumi Civillikuma imenes ties bu da , taj skait ties bu norm s, kas attiecas uz laul bas š iršanu.	2008.-2009.	TM, BM (nodrošina pas kuma stenošanu l dz 30.06.2009.), LM (nodrošina pas kuma stenošanu no 01.07.2009.)	-	Pas kums da ji izpild ts. 2008.gad tika veikts p t jums un 2009.gad izveidot darba grupa p t jum iek auto ieteikumu stenošanai. Jaut jumi par laul bas š iršanu neizturamas cietsird bas gad jum p t jum netika iek auti, tom r groz jumu likumprojekts ar š s probl mas risin šanai tika izstr d ts un iesniegts Saeim .

	cietsird ba” (Civillikuma 74.panta pirm s da as 1.punkt min tais).					
2.1.	- Veikt informat vo kampa u par vardarb bas imen probl mu (programmas darb bas s kuma posm un nosl guma posm).	- stenota sabiedr bas inform šanas kampa a un organiz ta interakt va izst de.	2008.	BM	-	Pas kums netika stenots, iev rojot nepieciešam bu nodrošin t fisk l s konsolid cijas pas kumus.
2.2.	- Nodrošin t pieejam bu starptautisko organiz ciju izstr d tajiem dokumentiem par vardarb bas imen mazin šanu.	- Eiropas Padomes Ministru komitejas 2002.gada 30.apr a ieteikumi Rec(2002)5 par sieviešu aizsardz bu pret vardarb bu p rtulkoti latviešu valod un public ti BM m jas lap . - Eiropas Padomes publik cija „C a ar vardarb bu pret sieviet m. P t jums par Eiropas Padomes dal bvalstu stenotajiem pas kumiem un r c bu” p rtulkota latviešu valod un public ta BM m jas lap . - ANO deklar cija par vardarb bas pret sievieti izskaušanu p rtulkota latviešu valod un public ta BM m jas lap .	2008.	BM	-	Pas kums izpild ts. Min tie dokumenti p rtulkoti; p c BM reorganiz cijas ievietoti LM m jas lap sada „Nozares politika – Dzimumu l dzties ba – P t jumi – Vardarb ba imen ”.
2.3.	- Pied v t medi cijas programmas imen m, kur s ir gr t bas pozit vo savstarp jo attiec bu veidošan , k ar laul bas š iršanas gad jumos un gad jumos, kad tiek risin ts jaut jums par saskarsmes ties bu noteikšanu.	- 5 pl nošanas re ionos sniegtas medi cijas konsult cijas vismaz 25 p riem.	2008.	BM	6500	Pas kums izpild ts. Profesion li mediatori nodrošin ja medi cijas konsult cijas R g , Aizkraukl , Daugavpil , Talsos. Kopum sniegtas 214 medi cijas konsult cijas.
2.4.	- Organiz t regul ras apm c bu programmas par b rnu nevardarb gu audzin šanu.	- Organiz tas programmas „B rna emocion l audzin šana” par nevardarb gu audzin šanu treneru apm c bas vismaz 5 imenes atbalsta centros un katr imenes atbalsta centr organiz ta un apm c ta vismaz viena vec ku grupa (12 cilv ki).	2008.	BM	20000	Pas kums izpild ts da ji. Apm c ti 26 „B rnu emocion l s audzin šanas” grupu vad t ji, organiz tas vec ku atbalsta grupas, apm c b piedal j s 144 vec ki. Izdoti metodiskie materi li, t.sk. DVD.
2.5.	- Sniegt bezmaksas psihologa konsult cijas imen m ar b rniem, kuras non kušas kr zes situ cij .	- Nodrošin ta iesp ja sa emt psihologa konsult cijas R g (23 konsult cijas ned), Tukum (5 konsult cijas ned),	2008.	BM	27735	Pas kums izpild ts. Nodrošin tas psihologa konsult cijas visos Latvijas re ionos, 2703 konsult cijas.

		Kandav (5 konsult cijas ned), Kuld g (10 konsult cijas ned), R zekn (10 konsult cijas ned).	2009 2010 2011 2009. 2010.	LM LM, VBTAI LM, VBTAI LM LM	12242 19710 24000 5000 9050,80	- 1320 konsult cijas - 1507 konsult cijas - 1800 konsult cijas Organiz tas 4 atbalsta grupas 56 sieviet m, kas cietušas no vardarb bas imen . Apm c ti 15 atbalsta grupu vad t ji no visiem Latvijas re ioniem. Atbalsta grupas 12 pils t s, 113 sieviet m.
3.1.	- Pilnveidot soci l s rehabilit cijas pakalpojumu sniegšanu b rniem, kas cietuši no vardarb bas, nodrošinot atbilstošu pakalpojumu gad jumos, kad par noziedz go nodar jumu ierosin ts krimin lprocess.	- Izstr d ti nepieciešamie normat vie akti, kas paredz rehabilit cijas pakalpojumu b rniem, kas cietuši no prettiesisk m darb b m, par ko ierosin ts krimin lprocess, saturu, apjomu un sa emšanas k rt bu. - B rniem, kas cietuši no prettiesisk m darb b m un par ko ierosin ts krimin lprocess, nodrošin ta iesp ja sa emt soci l s rehabilit cijas pakalpojumu (2009. un 2010.gad – 24 b rniem, 2011.gad – 30 b rniem).	2008.	LM, IeM		Pas kums izpild ts. No 2008.gada 1.oktobra ir ieviests jauns soci l s rehabilit cijas instit cij s kursa veids – kompleksss rehabilit cijas kurss l dz 60 dien m.
3.2.	- Izveidot partner bas sh mas un sadarb bas mode us instit cij m, kas saskaras ar vardarb bas imen probl mu. - Mudin t pašvald bas sav teritorij att st t komandas (starpprofesion u) darbu un sadarb bu, lai katr pašvald b b tu zin ms attiec g s jomas p rst vis, kurš nodarbotos ar vardarb bas nov ršanas jaut jumiem (policij , b ri ties , soci laj dienest utt.).	- Atbilstoši Valsts p rvaldes iek rtas likuma pras b m, k ar iev rojot Fizisko personu datu aizsardz bas likum paredz t s fizisko personu ties bas, izstr d t ieteikumus par inform cijas apmai as k rt bu starp policijas iest d m un pašvald bu instit cij m par soci l riska imen m un atkl tiem vardarb bas gad jumiem imen s. - Izv rt t nepieciešam bu veikt groz jumus normat vajos aktos, lai uzlabotu inform cijas apmai as k rt bu starp medic nas un policijas iest d m.	2008.-2009.	LM, IeM, VM	Granta l gums starp IeM IC un Eiropas Savien bas komisiju	Pas kums izpild ts. - IeM IC ir izstr d jis Nepilngad go personu atbalsta inform cijas sist mu. - 2008.gad VBTAI sagatavojusi un izdevusi metodiskos ieteikumus „Izgl t bas iest des, soci l dienesta, b ri tiesas un citu iest žu kompetence starpinstitucion laj sadarb b , veicot prevent vo darbu un risinot jaut jumus, kas saist ti ar vardarb bu pret b rnu”.

			2008.-2010.	LM, C su dome	43630	<ul style="list-style-type: none"> - Veikti grozījumirstniecības likuma 56.¹ pantā. - stenots pilotprojekts C s s „Rokbūvniecības atbalsts”.
3.3.	- Turpināt veidot īpašības atbalsta centrus pašvaldībās.	- Izveidoti 2 daudzfunkcionālie krāsošanas centri (viens – Saldū, otrs – atbilstoši projektu konkursa rezultātiem).	2008.	BM	20000	Pasākums stenots daļi , ieviešot nepieciešamību nodrošināt fiskālās konsolidācijas pasākumus. Izveidots 1 daudzfunkcionālais krāsošanas centrs Saldū novadā.

Izmantotie sa sin jumi

BM	B rnu un imenes lietu ministrija
IeM	Iekšlietu ministrija
IeM IC	Iekšlietu ministrijas Inform cijas centrs
P	ener lprokurat ra
KL	Krimin llikums
KPL	Krimin lprocesa likums
LAPK	Latvijas Administrat vo p rk pumu kodekss
LM	Labkl j bas ministrija
PVO	Pasaules vesel bas organiz cija
TA	Tiesu administr cija
TM	Tieslietu ministrija
VBTAI	Valsts b rnu ties bu aizsardz bas inspekcija
VM	Vesel bas ministrija

Labkl j bas ministre

I.Vi ele

21.06.2012. 18:13

19012

Viktorija Bo šakova

67021610, Viktorija.Bolsakova@lm.gov.lv